

DE HAAGSE TIJDEN

WOONSPECIAL

WOONSPECIAL

Pag. 5

Het kleinste kamertje een paleis

Pag. 10-11

Kom jij weleens in je wijkcentrum?

We doen meer dan je denkt!

wijkz

voor elkaar

wijkz.nl

De Haagse krant van alle tijden

Art Deco bioscopen

Mijn oma van moederskant had een grote liefde voor films. En ze liet ons, haar kleinkinderen, ruim delen in die liefde. Dus heb ik samen met haar genoten van grote filmmusicals als *The Sound of Music* en *My Fair Lady*. En hard gelachen bij de rare capriolen van de Gendarmes van Saint Tropez. En dankzij haar heb ik oog gekregen voor de gebouwen waar de films vertoond werden, waaronder een aantal mooie art deco bioscopen.

Art deco

De opkomst van bioscopen in Nederland viel ongeveer samen met de opkomst van de art deco. Deze kunststroming dankt haar naam aan de in Parijs gehouden tentoonstelling *Exposition Internationale des Arts Décoratifs et Industriels Modernes*. Die tentoonstelling was in 1925, maar al zeker tien jaar daarvoor waren er ontwerpen voor gebouwen met art deco kenmerken. Waar herken je art deco aan? Rijke kleuren, geometrische figuren, zigzaglijnen en gestileerde vormen. Die rijke

kleuren zijn bij bioscopen dan vooral terug te vinden in het interieur en minder aan de gevel. Laat ik beginnen met het slechte nieuws: in Den Haag zijn geen mooie, rijke, art deco bioscoopinterieurs meer over. Maar we kunnen gelukkig nog wel van de gevels genieten.

Studio - Kettingstraat

In 1912 werd in de Kettingstraat de eerste echte Haagse bioscoop geopend, onder de naam Residentie Bioscoop. Al eerder waren in Den Haag films vertoond, al in 1896 in het Kurhaus, maar

Vroegere bioscoop Rex aan de Lange Poten

dit was het eerste gebouw dat speciaal voor filmvoorstellingen werd gebouwd. De architect was Lodewijk Simons. In 1934 werd de naam veranderd in Studio.

Op 12 september 1935 kreeg de bioscoop hoog bezoek: prinses Juliana kwam kijken naar de filmreportage van de begrafenis van de Belgische koningin Astrid en naar een film over Abessynië (Ethiopië). Het bezoek was streng incognito en het personeel en de

andere bezoekers hadden niet in de gaten dat de prinses in de zaal zat.

In mijn herinnering was Studio vooral een seksbioscoop, al was dat slechts van 1979 tot 1987. Sinds 1990 zit er geen bioscoop meer in het pand, tot voor kort kon je er uit je dak in House & Techno Club Magistrat. Eind september of uiterlijk begin oktober van dit jaar krijgt het pand weer een nieuwe bestemming: Club Joli, voor jongens en meiden van 18 tot 21 jaar.

Asta - Spui

Asta aan het Spui beleefde op eerste kerstdag 1921 zijn openingspremière. In de Telegraaf van 29 december stond: „de Residentie heeft haar bioscoop-paleis gekregen”...“het theater biedt plaats aan een kleine tweeduizend bezoekers en de totstandkoming heeft een slordige paar miljoen gekost”. Tijdens deze première speelde het huisorkest, dat veel bioscopen in die tijd hadden, een speciaal gecomponeerde *Asta mars*. De bioscoop is vernoemd naar de in die tijd beroemde filmactrice Asta Nielsen.

Het gebouw was een ontwerp van architect Jan Willem van der Weele en interieur- en glasontwerper Chris Lambeau. Het werd al in 1938 vervangen door de huidige gevel die werd ontworpen door Van den Hoek. In 1985 is hier de laatste film vertoond.

Jacqueline Alders
info@jacquelinealders.nl

Rex - Lange Poten

Waar we nu de aan de Lange Poten de centrumvestiging van Boekhandel Paagman binnen kunnen lopen, was tot 1977 de bioscoop Rex. Het gebouw is uit 1919, ontworpen door de Haagse architect Cornelis van den Hoogenband in opdracht van de N.V. Maatschappij tot Exploitatie van Hotels, Restaurants & Koffiehuizen. In 1977 brandde het pand volledig uit en daarna is er achter de gevel een vrijwel geheel nieuw pand opgetrokken.

Asta Den Haag rond 1922. Scan van een foto in particulier bezit, Haags Gemeentearchief

De voormalige Residentiebioscoop in de Kettingstraat

KA-ME-TA TAPIJT

600 rollen op voorraad! P Gratis parkeren • Binnen 1 week stofferen mogelijk

Kijk ook op www.kameta.nl

AMSTERDAMSE VEERKADE 51A - DEN HAAG - 070-346 70 44

Specialist Trappen stofferen • 900m2 showroom. Open: di-vrij: 09.00 - 18.00, za: 10.00 - 17.00 uur

Samen aan alles gedacht!

UITVAARTVERZORGING

J. Henning

www.henning-uitvaart.nl

070 345 48 10

Dag en nacht bereikbaar

Let op! Wij zijn verhuisd:
Laan van Eik en Duinen 38, Den Haag
(Ingang De Oude Hage)

BRIEVENBUS

De gratis rubriek 'Brievenbus' is een zeer populaire!
Hulp nodig of wilt u een reactie plaatsen?
Mail naar redactie@dehaagsetijden.nl

De weduwe van Indië

N.a.v. het stuk *De weduwe van Indië dat ben jij* (krant van 20 augustus) kwam er een herinnering bij mij naar boven over het volgende: ik ontmoette in de jaren tachtig een Indonesische man, bij de tramhalte van lijn 9 bij het Zuiderpark. Zijn naam was Robert Babier en hij zal nu +/- 59 jaar zijn en was klein van postuur. Ik ben reeds 65. Wij kregen een fijne vriendschap, totdat hij vertelde dat hij een ander had ontmoet via een hobby van hem, de radio. Robert Barbier werkt er part-time bij de ABN-AMRO bij het Tournooiveld in het centrum. Hij had een motorongeluk en was herstellende daarvan. Hij woonde aan de Moerweg (nr 190?) bij zijn ouders en was toen 25 jaar. Hij vertelde dat hij een grote familie had en ik voelde mij er erg thuis. Ik dacht en denk nog veel aan zijn familie. Zijn vader werkte destijds bij de NS als machinist. Hij noemde zijn vader altijd Pepsi. Zijn broer, Frank (twee jaar jonger), was getrouwd en werkte volgens mij in een modezaak. Vroeger hadden ze een klein zwart hondje. Graag zou ik in contact willen komen met Robert of zijn familie.

Kitty Baam

kittybaams56@gmail.com

Woningruil

Graag zou ik reageren op het artikel *De woningruil van mijn moeder* (krant van 20 augustus). Ook mijn moeder deed aan woningruil met een dame die graag in Loosduinen wilde wonen. Mijn moeder was alleen, met

zes kinderen. Wij gingen ook naar die buurt. De exacte straat weet ik niet meer, maar ook wij gingen naar de school op de Nijkerklaan. Helaas duurde de pret niet lang. Wij werden op straat gezet met alle inboedel. Daarvan moet een krantenartikel zijn in de Haagse krant. Wij kwamen terecht in het tehuis voor onbehuisden op de Larijweg. Ik benieuwd of iemand daar nog iets van weet.
Babs Koolmoes-van Galen
koolmoesbabs@gmail.com

Spinozapootje

Na het tekenen van Domus Spinozana aan de Paviljoensgracht wandel ik linksaf de Dunne Bierkade op. Daar aan de kade woonde de landschapschilder Jan van Goyen. Een rijke kunstschilder in de zeventiende eeuw. Hij bezat veel panden in deze buurt. Zo ook het tegenwoordige Domus Spinozana. In 1671 ging Spinoza hier aan de voorkant wonen op de zolderkamer, waar hij de *Ethica* voltooide in 1675. Aan de Dunne Bierkade is het mogelijk om via

een smalle steeg de achterzijde te bereiken van Domus. Daar is de poort naar de tuin. Er staat een tekst boven de toegang van de steeg: 'Deez' smalle poort leidt onvermoed, Naar ruimte tot ons geestelijk goed'. Dit is

geen tekst van Spinoza maar van een afgescheiden Anglicaanse kerk. Een kerk die achter de panden van Van Goyen en Paulus Potter staat, nu van de familie Voorhoeve. Behalve het huis is dit jaar ook de tuin van Domus Spinozana opengesteld, iedere middag van 14.00-17.00 uur in het kader van de Spinozamaand 2024. (Hoe 'dik' kan de geschiedenis zijn aan de Dunne Bierkade!)

Ik trek mijn plan en teken het Spinozapootje.

Hans Duivenvoorden

hd@artstonelimited.nl

Op zoek naar

Ik ben op zoek naar John en Carla Evers die begin jaren zestig op de tweede etage in de Beierstraat woonden, aan de kant van de Paul Krugerlaan. Het nummer weet ik niet meer. Zij zullen nu rond de zeventig zijn. Hun ouders waren Joop en Joopie Evers. Joop werkte bij de PTT aan de Rijswijkseweg en was een collega en vismaat van mijn vader. Ik heb nog veel zwart-wit foto's van hen uit 1963 in mijn bezit. Al twee jaar probeer ik ze via verschillende wegen te vinden. Ik hoop dat iemand (kinderen of kleinkinderen?) deze namen herkennen en contact met mij kunnen opnemen. Bij voorbaat hartelijk dank.

Frans Meijer

vellkoopmg@outlook.com

Over de Drempel zoekt Opruimcoaches

Vrijwilligers van *Over de Drempel* bezoeken als opruimcoach kleurrijke, eigenzinnige mensen met een vol huis. *Over de Drempel* is een project van Stek en de GGD, dat al ruim 25 jaar mensen met een overvolle woning helpt. Opruimcoaches geven aandacht aan het verhaal van deze mensen en motiveren hen om hun huis weer leefbaar te maken. Van de vrijwilliger vraagt het geduld, aandacht en

Victor R. Meijer • vr.meijer@hotmail.com

De Marathon

Op zaterdag mijn weekloon vangen, douchen, eten en vlug door naar de Baron, tot middernacht bezopen raken, op mijn Puch de Laan van Meerdervoort af, en dan tot diep in de nacht los gaan in de Marathon, dan naar huis, nee niet gapen want de chick die achterop zat, bleef meestal ook wel slapen, nee... toen was niemand ongerust, en niemand droeg een wapen, starfuckin, love is all en voules vous coucher stappen was een must
Den Haag was dik in orde,
Den Haag was veel beter dan okee

als ik nou even terug in de tijd kon...
dan liep ik de laan uit, naar de marathon
als ik nou even terug in de tijd kon...
lag ik met mijn meissie eerst te vozen in de tuin
en dan op m'n buikschuiver...
een broodje braadworst halen,
bij Cobys snackcar... in de zon op Kijkduin
als ik nou even terug in de tijd kon...
zou ik *Ziggy Stardust*, *Abbey road* en *Revolution* met jullie delen omdat ik al in 1975... die nummers op het strand zat te spelen
als ik nou even terug in de tijd kon...
gaf ik alle dames hier hun heupwiegende kansen om naast hun tasjes op de grond, de twist weer eens te dansen terug in de tijd voelt als gisteren maar het is zo onderhand een eeuwigheid
ik hoef het u eigenlijk niet meer te vertellen maar het is waar grijze lokken, stramme spieren, ja de jaren die gaan tellen en voor velen is het al klaar...
als ik nou even... terug in de tijd kon...
nou, dat kan straks weer in Den Haag...
en dan schijnt gewoon weer de zon

- MAAIKE WEERWAG -
Persoonlijk & laagdrempelig
www.oktober-uitvaart.nl
oktober uitvaartzorg
06 55 17 26 83

Uitgeverij De Haagse Tijden
Laan van Meerdervoort 174
2517 BH Den Haag

Ook te volgen via Facebook, Instagram, Twitter en LinkedIn.

Uitgave:

Uw krant is elke twee weken in een oplage van tenminste 60.000 exemplaren gratis af te halen op circa 300 distributiepunten in Den Haag, Zoetermeer, Westland, Delft, Midden-Delfland, Leidschendam-Voorburg, Rijswijk, Pijnacker-Nootdorp en Wassenaar.

Redactie:

De artikelen, verhalen en foto's in onze krant worden aangeleverd door onze lezers. De ingezonden artikelen zullen ook gebruikt worden op de website en onze sociale media kanalen.

Hergebruik van de artikelen en foto's is aan de uitgever. Voor de vaste columnisten geldt een andere regeling. U kunt uw verhaal insturen naar: redactie@dehaagsetijden.nl

Abonnementen

Voor € 75,00 per jaar kunt u de krant in Nederland thuis ontvangen per post. Buiten Nederland ontvangt u de krant voor € 95,00 per jaar. Een abonnement vraagt u aan via www.dehaagsetijden.nl/ abonnement of via de klantenservice. Alle uitgaves van De Haagse Tijden kunt u terug vinden op de website www.dehaagsetijden.nl/archief

Adverteren

Wilt u ook adverteren in De Haagse Tijden? Vraag naar de mogelijkheden bij Daphne Brückel en bel 070-3607676 of mail naar info@dehaagsetijden.nl

Hoofdredacteur

Sanne Groeneboer
redactie@dehaagsetijden.nl

Vaste auteurs

John Vroom Marcello & Els
Milja de Zwart

Distributie

Hubbel Den Haag

Fotografie

De Haagse Tijden heeft de moeite genomen om de rechtmatige eigenaar van de gepubliceerde foto's te vinden. Als u meent de publicatierechten te hebben, kunt u contact opnemen met de uitgever.

Vormgeving

Brückel Reclame BV

Lezersservice

De lezersservice is te bereiken van maandag t/m vrijdag van 10 - 12 uur op: 070 - 345 76 97

Hagenaars in Buchenwald

Tachtig jaar geleden, bij het begin van de bevrijding van Nederland, in september 1944 draaiden in Duitsland de concentratiekampen nog volop als mensengehaktmolens door. Over een van die kampen is nu een nieuw Nederlandstalig boek verschenen: *Folterfabriek Buchenwald*. De eminente historicus Jan Willem Stutje heeft dit kamp van de Duitse fascistische onder de loep genomen. Het functioneerde van 1937 tot 1945 als een gevangenis voor politieke tegenstanders van de nazi's, krijgsgevangenen, joden en 'gewone misdadigers'.

Zo'n 240.000 mensen werden er ingezet als dwangarbeiders, mishandeld of vermoord. Ongeveer 50.000 gevangenen overleefden het niet. Jan Willem Stutje focust vooral op het fenomeen kapo. Dat waren gevangenen die als een soort kamppolitie optraden. Voor wat extra eten, betere barakken en lichtere arbeid zorgden zij voor rust en orde in het kamp. Daarmee konden zij hun eigen vege lijf redden en soms dat van hun kameraden, maar knapten zij ook het vuile werk van de SS op, tot aan executie toe. Enkele bekende Hagenaars hebben in Buchenwald verbleven. Zij passeerden het gietijzeren hek met de tekst *Jedem das Seine*, ieder het Zijne...

Gijzelaars

In Buchenwald werden in 1940 twee barakken apart ingericht voor Nederlandse gijzelaars. Dit waren ongeveer 400 bestuurders die na de bezetting werden vastgenomen door de Duitsers als represaille voor de internering van Duitsers in het nog vrije Nederlands-Indië. Deze gijzelaars werden goed behandeld. Ze hadden wel corvee maar hoefden verder niet te werken, kregen goed te eten en werden niet mishandeld. Enkele bekende Haagse gijzelaars waren:

- Willem Drees (1886-1988).

Voor de oorlog was Drees wethouder in Den Haag. Na de oorlog werd hij minister-president voor de PvdA. Hij was 'de vader

van de AOW', de oudedagsvoorziening. In een gesproken column van 9 mei 1999 voor een radioprogramma van de VPRO (OVT) blikt hij terug op zijn verblijf in Buchenwald. Voor zijn arrestatie had hij een gesprek met de revolutionair Willem Dolleman over samenwerking in het verzet tegen de bezetters. In De Haagse Tijden van 3 mei 2022 is daarover gepubliceerd.

- Dolf Joekes Sr. (1885-1962). Voor de oorlog was hij gemeenteraadslid in Den Haag. In Buchenwald ontmoette hij zijn zoon, ook een Dolf, die gevlucht was voor de nazi's, maar in Frankrijk werd opgepakt. Na de oorlog werd Joekes minister van Sociale Zaken in een kabinet Drees.
- Anton Constandse (1899-1985). Anton was een in Den Haag woonachtige schrijver, vrijdenker en anarchist.
- Marinus van der Goes van Naters (1900-2005). Na de oorlog was hij lid van de Tweede Kamer voor de PvdA.

Marinus van der Goes van Naters. Foto uit 1946, Charles Breijer, Anefo, Wikimedia commons

Anton Constandse. Foto uit 1980, Koen Suyk, Anefo, Wikimedia commons

Toegangspoort kamp Buchenwald. Foto: H. Helmlechner, Wikimedia commons

Dolf Joekes. Foto uit 1938, Haags Gemeentearchief

- Hendrik Tilanus (1884-1966). Na de oorlog was hij fractievoorzitter van de CHU (Christelijk Historische Unie) in de Tweede Kamer.

Sommige gijzelaars werden eerst opgesloten in Buchenwald en werden later ondergebracht in een kamp bij Sint Michielsgestel, zoals Constandse en Van der Goes van Naters. Anderen, zoals Joekes, gingen de omgekeerde weg, eerst Sint Michielsgestel en daarna Buchenwald. Vergeleken met de politieke gevangenen, joden, criminelen en krijgsgevangenen waren zij redelijk bevoorrecht, onder andere omdat zij mogelijk tegen elders gevangen Duitsers konden worden uitgeruild. Voor de overige tienduizenden gevangenen was Buchenwald een hel. De SS, maar ook de kapo's

Hendrik Tilanus. Foto uit 1968, Stokvis, Haags Gemeentearchief

Cornelis Blom, Oorlogsbronnen

namen van de 5 gijzelaars nu de namen van 5 van die communistische Haagse doden:

- Gerrit van Aalst (1907-1942). Kelner. Wonende aan het Hobbeplein. Actief in de Haagse verzetsgroep De Vonk. Officiële doodsoorzaak: 'infectie'.
- Bram van der Beek (1902-1942). Timmerman. Hoefkade. Actief in De Vonk. Overleden aan 'longoedeem'.
- Cornelis Blom (1916-1945). Etaleur en winkelchef. Jan van Beersstraat. Overleden aan 'longontsteking'.
- Johan Molenaar (1905-1942). Journalist. Van Zeggelenlaan. Actief in De Vonk. Doodsoorzaak onbekend.
- Johan Westhoff (1895-1942). Behanger. Nicolaas Tulpstraat. Lid van de leiding van De Vonk. Doodsoorzaak onbekend.

Van nog 14 andere Haagse verzetsstrijders die in Buchenwald zijn vermoord heeft Rudi Harthoorn de namen genoteerd. In totaal noemt hij in *Vuile oorlog in Den Haag* de namen van 256 communisten uit de iets bredere Haagse regio die in een van de Duitse concentratiekampen zijn omgebracht. Niet in de laatste plaats door verraad van Haagse politie-agenten. Want dat is een belangrijke kern van zijn boek. Zoals Jan Willem Stutje in *Folterfabriek Buchenwald* de medeplichtigheid van de kapo's analyseert en aanklaagt.

Rob Lubbersen
roblubbersen@ziggo.nl

Wilt u meer lezen over dit onderwerp?

- Jan Willem Stutje - *Folterfabriek Buchenwald, Overleven en collaboreren in een Duits concentratiekamp*.
- R. Harthoorn - *Vuile oorlog in Den Haag, Bestrijding van het communistisch verzet tijdens de Duitse bezetting*.

Willem Drees. Foto uit 1965, Stokvis, Haags Gemeentearchief

Marcello en Els (W)eten Wat Lekker Is Camembert à la SEB

Ooit gebouwd als artsenwoning
Aan het Lijsterbesplein 2 - maar als je niet beter weet aan de Laan van Meerdervoort - vind je sinds kort Bar & Restaurant SEB. Deze plek heeft een roemruchte geschiedenis; het pand waar SEB in gevestigd is, is in 1922 oorspronkelijk gebouwd als artsenwoning. De arts heeft het pand in 1935 verkocht en de nieuwe eigenaar heeft er een horecabestemming aan gegeven, namelijk De Burcht. Na de oorlog is De Burcht jarenlang een hotel geweest en vanaf de jaren zestig ging het als café een sociale buurtfunctie vervullen. Vele generaties vonden in De Burcht hun stamkroeg. De laatste eigenaar deed in 2014 zijn intrek en is in december 2017 vertrokken om plaats te maken voor café Aimee. En nu zit er Bar & Restaurant SEB, waar we kort geleden meer dan goed hebben gegeten! Bij deze hun recept voor een prachtig en lekker lunchgerecht.

RESEBT - Camembert à la SEB
Tijd: 15 - 20 minuten

Ingrediënten voor 2 personen

- 1 halve camembert van een goede kaaswinkel
- 1 bruine (of witte) bol van een echte warme bakker
- 1 handje pistache
- 1 handje cranberry
- 2 eetlepels honing
- 1 takje tijm
- 2 eetlepels appelazijn

Benodigheden

- Oven, voorverwarmd op 180 graden
- Steelpannetje

Bereiding

1. Verwarm de honing, tijm en appelazijn in een pannetje, zodra het mengsel weer de dikte heeft van honing, is het klaar. Let op, als honing warm is, is het vloeibaarder dan als het op kamertemperatuur is, laat deze dus even afkoelen, haal de tijm eruit, als er nog kleine

- stukjes in de dressing zit, is dit niet erg maar juist lekker!
2. Snij het bovenste kapje af van de bruine of witte bol en haal het zachte gedeelte van het brood eruit zodat er ruimte is om het broodje te vullen, bewaar het kapje want deze gaat er weer bovenop!
 3. Snij de halve camembert in stukjes en verdeel deze gelijkmatig in het broodje.
 4. Doe de cranberry en pistache samen met de honing-tijmdressing bovenop de camembert.
 5. Leg het kapje van het brood op de camembert, en stop deze in de voorverwarmde

oven van 180 graden voor 6 tot 8 minuten. Wij deden hem 8 minuten in de airfryer...
6. Als de camembert is gesmolten is het broodje klaar! Snij vanaf de bovenkant met een kartelmesje het broodje in stukjes en smullen maar!

Lunch	vanaf € 8 (kids vanaf € 4,5)
To share	vanaf € 10,5
Not to share	vanaf € 16
Sides	vanaf € 5,5
Dessert	vanaf € 8
Kids	hoofd + toe € 12,5
Drankjes	normaal

Op een rijtje

Bar & Restaurant SEB
Lijsterbesplein 2, Den Haag
info@restaurantseb.com
restaurantseb.com
070 219 6300

Lunchen bij SEB

Op zaterdag en zondag geopend voor lunch vanaf 12:00 uur
Vier je event bij SEB!
De zaal op de eerste etage leent zich perfect voor borrels, vergaderingen en recepties.

Geopend

De keuken is tot 22.00 uur geopend, daarna is iedereen meer dan welkom voor een drankje!
Let op: Alleen op dinsdag gesloten.

Seniorenhulp Nederland
Meer dan alleen verhuizen...

Vrijblijvende offerte?
BEL: 070 - 306 16 96

Seniorenverhuizing
Volledig verzorgd!

Woningontruiming
Huur- en koopwoning

Schilderen kluswerk
Stofferen en behangen

Spoedoplevering
Binnen 7 dagen leeg

de beste in
VERHUIZEN EN ONTRUIMEN
Seniorenhulp Nederland

www.seniorenhulp.com

novodent

Behandeling aan huis

Een team van prothesespecialisten

Enrico, Martijn, Jasper en John Jellema

Wij komen **gratis** bij u thuis voor het maken van nieuwe protheses of het corrigeren en repareren van uw huidige protheses. Met onze kennis en vaardigheden kunnen wij u perfect van dienst zijn!

- Voor het maken van nieuwe kunstgebitten
- Pasvormcorrecties en reparaties
- **Gratis** behandeling aan huis
- 75% vergoeding vanuit uw basisverzekering, 25% eigen bijdrage
- Rechtstreekse vergoeding door uw zorgverzekeraar

Tel: 070-3555790
info@novodent.nl

Valkenboskade 466
2563 JK Den Haag
(Hoek Laan van Meerdervoort recht t.o. halte tram 3 en 12)

www.novodent.nl

MEUBELSTOFFEERDERIJ LODEWIJK

Al 4 generaties uw Ambachtelijke Meubelstoffeerderij

Optimale service, garantie en kwaliteit,
Wij halen en brengen gratis!

Ambachtelijke Meubelstoffeerderij Lodewijk is er voor uw totale meubelrestauratie

Gespecialiseerd in:

- Herstoffering van banken en fauteuils
- Vernieuwing van binnenwerken
- Fineren en politoeren
- Leerreparatie
- Antiekrestauratie
- Biezen-, rieten- en rotanstoelen
- Vloerbedekking en gordijnen

U heeft de keuze uit meer dan 600 soorten bekledingsstoffen. U kunt langskomen met uw stoel of fauteuil, of een van onze medewerkers kan met onze mobiele winkel naar u toe komen om direct een offerte te doen.

Stoffering Lodewijk (hoofdvestiging)
Reinkenstraat 111, Den Haag

Voor informatie of een vrijblijvende offerte ons centrale nummer: 070-3922344

WWW.STOFFERINGLODEWIJK.NL

WOON SPECIAL

Merkwaardige herinnering aan de Grote Kerk

Eind jaren vijftig werd de Grote Kerk in Den Haag gerestaureerd. Mijn vader deed daar toen het loodgieterswerk en vertelde er merkwaardige verhalen over. Nieuwsgierig geworden, besloten mijn jongste broer Theo en ik daar eens een kijkje te nemen. Mijn broer was toen zo'n tien jaar en ik vijftien. De kerk lag erbij zoals mijn vader verteld had.

Het schip was een grote zandkuil met her en der verspreid menselijke botten. Een schedel hier, een dijbeen daar, alsof de graven achteloos waren omgeploegd. Op een moment hadden bouwvakkers zo'n schedel op een stok gezet en naar buiten

gestoken toen er meisjes van het kerkelijk bureau passeerden. Niet zo fijnzinnige humor, maar we moesten toen wel om dat verhaal lachen.

Het klinkt misschien wat luguber, maar zo ervoeren we het niet. Er

lagen geen complete skeletten, alleen her en der verspreide 'losse onderdelen', om het zo maar uit te drukken. We kregen er geen nachtmerries van, al vonden we het wel erg vreemd.

Onlangs haalden we herinneringen op aan deze ervaring. Dat doe je zo wel eens op onze leeftijd. We verbaasden ons erover dat er zo respectloos met de stoffelijke resten van onze voorouders was omgesprongen. Nog merkwaardiger was dat er kennelijk geen archeologisch onderzoek gedaan was naar de graven. Want dan zouden de resten goed geordend en geregistreerd herbegraven zijn, zodat toekomstige onderzoe-

Schoolstraat hoek Rond de Grote Kerk. Foto: Harry van Reeken, Haags Gemeentearchief

kers daar ook wat mee hadden kunnen doen. Een gemiste kans, want er lagen waarschijnlijk voorname Hagenaars begraven, de spreekwoordelijke rijke stinkers. Weliswaar waren moderne onderzoeksmethoden zoals DNA-analyse nog niet bekend, maar uit skeletten kun je toch heel wat informatie halen over gezondheid, leeftijd en voedingspatroon. Zo is er dus waardevolle historische informatie verloren gegaan.

Al met al was dit een zeer ongewone ervaring voor twee jonge Hageneesjes. Naar aanleiding van dit verhaal is mijn broer overigens op zoek gegaan op internet. Hij vond mooie verhalen over zorgvuldig archeologisch onderzoek in de Grote Kerk, maar die zijn niet helemaal in overeenstemming met wat wij toen zagen.

Pim de Pagter
pj.depachter@home.nl

Interieur van de Grote Kerk in de jaren vijftig. Foto: Dienst voor de Stadsontwikkeling, Haags Gemeentearchief

Kasten op maat voor iedere leefruimte

Houtwinkel
Zaag

20 jaar
garantie

Vele stijlen,
kleuren en
mogelijkheden

Meet & Montage service

Bezoek onze showroom

☎ 070 345 27 00

🌐 www.houtwinkelzaag.nl

📍 Laan van Meerdervoort 258

Advertorial

Wat doet u met uw overwaarde?

Heeft u een koophuis met overwaarde? Dan kunt u hiermee wellicht uw (pensioen)inkomen aanvullen of een bedrag opnemen, zonder uw huis te verkopen. U leest hieronder hoe dat werkt.

Om uw overwaarde om te zetten in extra inkomsten, verzilvert u een deel van de overwaarde van uw woning en laat u dat eenmalig, op maand- of jaarbasis uitbetalen. Een oppeethypothek, ook een wel verzilver- of overwaarde hypotheek genoemd, is hiervoor heel geschikt en beschikbaar vanaf 62 jaar.

Levensrente hypotheek

Wilt u liever geen opeethypothek maar wel uw huidige hypotheek verhogen en/of levenslang vastzetten tegen een gunstige (lage) rente? Dan kunt u kiezen voor een Levensrente hypotheek. Dit product is speciaal bedoeld voor mensen die gepensioneerd zijn en een aflosvrije hypotheek willen.

Onafhankelijk advies

Zilverleven is een onafhankelijk financieel adviesbureau speciaal voor mensen vanaf 62 jaar die de overwaarde van hun woning willen verzilveren. Het bedrijf is opgericht door Bas van Dijk, ondernemer en taxateur met ruim twintig jaar

ervaring in de vastgoedbranche.

Zilverleven heeft geen afspraken met hypotheekverstrekkers en is volledig onafhankelijk.

Vrijblijvende berekening

Neem contact op voor een vrijblijvende berekening of kennismakingsgesprek. Bel 070-392 51 35 of kijk op www.zilverleven.nl.

Zilverleven

Overwaardeadvies voor senioren

Voorbeeld 1

Echtpaar van 75 en 76 jaar
Woning: € 450.000
Hypotheek: € 60.000
Overwaarde: € 390.000

Ze verzilveren een deel van hun overwaarde met een eenmalige en periodieke opname met de keuze tussen 10 jaar lang € 400 per maand of 15 jaar lang € 300 per maand.

- Product: Onderlinge Zilverhuis Hypotheek
- Huidige hypotheek blijft ongewijzigd
- Extra € 30.000 als financiële reserve
- Rente v.a. 4,9% levenslang

Voorbeeld 2

Alleenstaande vrouw 71 jaar
Woning: € 380.000
Hypotheek: € 50.000
Overwaarde: € 330.000

Omdat haar hypotheek binnenkort afloopt kiest ze voor een levenslange aflosvrije hypotheek met verhoogde extra opname van € 50.000 als financiële reserve voor de toekomst.

- Product: ASR Levensrente hypotheek
- Maandlast € 325 levenslang vast
- Extra € 50.000 als financiële reserve
- Rente v.a. 3,9% levenslang

Voorbeeld 3

Een echtpaar 65 en 72 jaar
Woning: € 580.000
Hypotheek: € 120.000
Overwaarde: € 460.000

Om eerder te kunnen stoppen met werken kiezen ze voor een overwaarde hypotheek en verhoging. Om het inkomen aan te vullen hebben ze keuze tussen 5 jaar lang € 1.100 per maand of 15 jaar lang € 500 per maand.

- Product ABN AMRO Overwaarde hypotheek
- Maandlast na verhoging € 575
- Extra € 50.000 voor verbouwing
- Rente v.a. 3,9%

Aan de voorbeeldberekeningen kunnen geen rechten worden ontleend.

Bas van Dijk

HADI BEVEILIGING

een hele geruststelling

- Alarmsystemen
- Brandbeveiliging
- Toegang Beveiliging
- Camerabewaking

www.hadi.nl

070-308 32 00

Advertorial

Een halve eeuw HADI Beveiliging

De HADI Beveiligingsformule is eenvoudig: voorkomen, signaleren, melden en vastleggen. Dat regelen we met geavanceerde alarmsystemen, beveiligingscamera's, innovatieve oplossingen voor inbraakpreventie en tegen overvallen. We ontmoedigen criminelen en stellen alles in het werk om calamiteiten te voorkomen.

Sinds 1974

Vanuit de interesse in techniek is HADI Beveiliging in 1974 opgericht in Den Haag, inmiddels al sinds 2015 gevestigd in Wateringen. Vanuit deze locatie kunnen we de regio makkelijk bereiken.

Persoonlijke benadering

Met een vast team, persoonlijke benadering en korte lijnen staan we 24/7 klaar.

HADI Beveiliging levert totaal beveiliging aan bedrijven, winkels en particulieren, musea en overheidsgebouwen. Al meer dan 50 jaar uw vertrouwde partner!

In Den Haag is een straat

Bovenstaande titel verwijst naar het lied *In Den Haag is een laan* dat de Haagse zangeres Conny Vandenbos in de jaren zeventig zong en waarvan de tekst geschreven is door Herman Pieter de Boer. Ze gaat op verzoek van haar zoontje naar haar ouderlijk huis en eigenlijk valt alles tegen. Het is lang zo mooi niet als ze dacht en veel kleiner. Velen van jullie kennen dat gevoel waar-schijnlijk ook. De herinneringen kloppen niet altijd.

Bij mij is dat niet het geval en hoe komt dat? Mijn buurjongen heeft een boek geschreven over het huis dat naast het huis van mijn ouders staat en die huizen zijn identiek. Ons gezin is in 1953 verhuisd naar het adres Mispelstraat 16. Ik ga u iets over het ontstaan van de Vruchtenbuurt vertellen en vervolgens over dat buurjongetje en het betreffende boek.

Sinds 1988 is Den Haag in acht stadsdelen verdeeld. Deze stadsdelen worden weer onderverdeeld in 44 wijken. De Vruchtenbuurt is een van die wijken en behoort tot het stadsdeel Segbroek. Voordat er tot de bouw van huizen werd overgegaan, was het hier een tuinbouwgebied. In 1927 werd er met die bouw begonnen, waarbij het uitbreidingsplan van de Dienst Stadsontwikkeling en Volkshuisvesting vrijwel volledig nagevolgd werd. Dit plan stelde ten dele op de stedenbouwkundige opvattingen van H.B. Berlage. Zijn plan voor heel Den Haag was al in 1913 goedgekeurd. Na enig gekrakeel binnen de gemeenteraad werd besloten de straten namen van vruchten te geven en een van die vruchten was de mispel. Dit is een soort appeltje dat aan een kleine boom groeit. Wanneer de mispels geoogst worden, zijn ze erg droog en hard. Het is dan ook gebruikelijk om ze een week of drie te laten liggen, zodat er een rottingsproces optreedt. Voor de liefhebber is dit een uiterst smakelijke vrucht naar ik begrepen heb.

Nicolaas Matsier

Hoewel dit niet de echte naam van de

Nicolaas Matsier

Mispelstraat, gezien ter hoogte van nr. 3 in de richting van de Tomatenstraat. Prentbriefkaart uit 1933, Haags Gemeentearchief

schrijver is, lijkt het me verstandig om dit pseudoniem hier te blijven gebruiken, al was het alleen maar omdat hij dat zelf graag wil. "Je eigen naam in de krant is alleen maar solliciteren naar ongewenste telefoongesprekken", zo heeft hij eens gezegd. Nicolaas is in 1945 in Krommenie geboren. Enkele jaren later is het gezin naar Den Haag verhuisd. Men ging op het adres Mispelstraat 18 wonen. Dit gezin bestond in eerste instantie uit vader, moeder en vijf kinderen. Van die vijf zijn er twee jong gestorven en dit heeft begrijpelijk een stempel op het leven van deze schrijver gedrukt, zoals ook in het boek waar ik het straks over ga hebben duidelijk wordt. Zijn vader was leraar geschiedenis en vanuit die functie is hij enkele jaren rector van een lyceum in onze stad geweest. Nicolaas ging naar de lagere school aan de Mient, vervolgens naar het huidige gymnasium Sorghvliet en hierna is hij klassieke talen en wijsbegeerte gaan studeren. Hij heeft een groot aantal uiterst boeiende boeken op zijn naam staan, waaronder kinderboeken. Voor een van die kinderboeken, *Ida stak een zebra over*, heeft hij in 1987 de zilveren griffel gekregen. Hij heeft overigens wel meer literaire prijzen gekregen, zoals de E. du Perronprijs in 2005. Momenteel woont Nicolaas in Amsterdam.

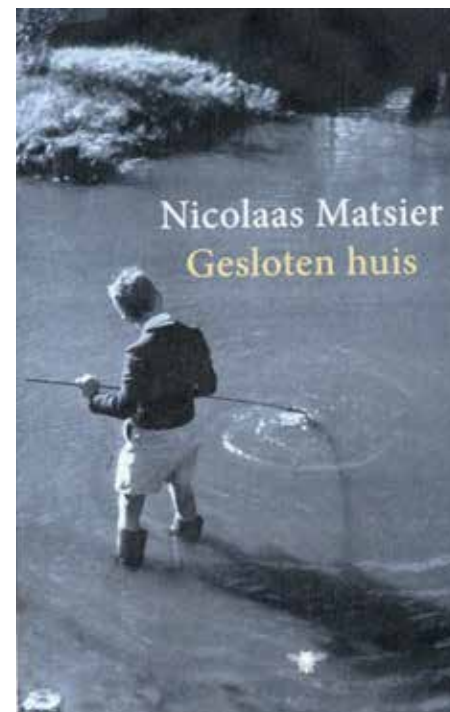
Gesloten huis, met als ondertitel *Zelfportret met ouders* (1994). Het spreek van-zelf dat ik het boek nog een keer gelezen heb in verband met het schrijven van dit artikel. Wat moet ik wel en wat niet vertellen, zo vroeg ik mij af. In ieder geval dat jullie het boek moeten gaan lezen. Nicolaas beschrijft hoe hij samen met zijn zus en zijn broer het huis van zijn ouders leeghaalt, nadat eerst zijn vader en jaren later zijn moeder overleden is. Aan het eind schrijft hij: "Ik houd ervan sporen uit te wissen", maar is dat zo? Hij beschrijft tot in de kleinste details hoe dit in z'n werk is gegaan. Hij gebruikt dit leeghalen als kapstok om zijn jeugd te beschrijven, een jeugd die tot op de dag dat hij dit boek schreef - hij was toen bijna vijftig jaar - doorloopt.

Rechts nr 18 van de Mispelstraat

Zoals veel schrijvers probeert hij zo zijn jeugd te verwerken, een streep eronder te zetten, maar of dat lukt betwijfel ik. Over zijn vader die z'n gevoelens niet kon uiten, over zijn moeder die in regeltjes en schoonmaken vluchtte, over zijn broertje en zusje die op jonge leeftijd zijn overleden en van wie hij geen afscheid heeft kunnen nemen, over de verstikkende deken die over dit alles lag: een uiterst streng geloof. Ik ben zo'n acht jaar ouder dan hij, dus echt gekend heb ik hem niet. Dit leeftijdsverschil is daar veel te groot voor. Uiteraard herken ik veel. Hoewel spiegelbeeldig is de indeling van het huis hetzelfde. Ook ik had een kamertje boven op zolder. Hij beschrijft ergens dat hij samen met zijn ouders, broer en zus vaak op zondag in de tuin gezeten koffiedronk met iets lekkers erbij. Ik heb ze op zo'n moment wel eens vanaf ons balkonnetje staan te begluren. Ook schrijft hij dat de burens op bezoek kwamen en dan bedoelt hij mijn ouders.

Hij schrijft onder andere: "Over het waarheidsgehalte van oudste herinneringen bestaat natuurlijk geen enkele zekerheid. Ik ben uit Amsterdam komen aanrijden, per auto. En heb voor de laatste keer koers gezet naar het huis. Als ik straks de Mispelstraat en de Vruchtenbuurt weer uitrijd is dat - neem ik aan - definitief. Ik zal niet meer terugkeren in de buurt van mijn jeugd: ik heb er niets meer te zoeken. Een huis, met een tuin erachter; aan een korte brede straat met rozenperken en goudenregens. Ik neem het halletje, en de gang, en de keuken, en de woonkamers, en de trap naar boven, de overloop, de slaapkamer, de badkamer, vaders studeerkamer, de trap naar de zolder, de zolder zelf, de kamer van mijn zus, de kamer van mijn broer en mij, het uitzicht

Het Gesloten Huis

vanuit de dakkapel. De kamer, waar ik destijds precies had geweten, hoe lang, of liever hoe kort en met welke tussenpozen, het vuurtorenlicht van Scheveningen vluchtig te zien was in de ramen van de dakkapel, een snelle veeg van licht door de spleet van de groengeblokte gordijntjes. En ik daal weer af, om vanuit de keuken naar buiten te lopen, de tuin in, de enige ruimte die niet is aangetast door onze opruiwwoede."

Buurtbewoners zullen dit ongetwijfeld herkennen. Vele jaren later - in 2007 - heb ik contact met hem gezocht. Dat was geen eenvoudige zaak omdat zijn uitgever hem terecht afschermd. Na enkele pogingen lukte het en nadat ik hem een van mijn boeken had toegestuurd, reageerde hij met een uitgebreide brief waarin hij het een en ander over zichzelf en zijn vader duidelijk maakte. Hoewel het huis van mijn ouders voor mij nog niet gesloten is - mijn jongere broer woont er nog steeds - heb ik er zeker geen spijt van dat ik dit boek nogmaals gelezen heb. Het geeft een goed beeld van die tijd en het opgroeien van een talentvol jongetje met alle problemen van dien. Nicolaas - want zo blijf ik je noemen, al weet ik beter - bedankt.

Carl Doeke Eisma
carleisma@planet.nl

Mijn broertje en ik in de tuin van Mispelstraat 16

Advertorial

P.H. Frauenfelder

- loodgieters
- installatie
- daktechniek
- 24h service

www.phfrauenfelder.nl

Vestiging Rotterdam

Graafstroomstraat 35b
3044 AN Rotterdam

T 010 - 850 12 00
info@phfrauenfelder.nl
www.phfrauenfelder.nl

Vestiging Den Haag

Oude Haagweg 617
2552 GK Den Haag

T 070 - 325 44 40
info@phfrauenfelder.nl
www.phfrauenfelder.nl

Service

Sanitair

Verwarming

Woning aanpassing

Dak

Een begrip in Den Haag en omstreken!

Onze blik is gericht op de toekomst, dat doen we door onze mensen te 'boeien' en te 'binden'.

Boeien doen we door middel van het aanbieden van een breed palet aan werkzaamheden waarbij geen dag hetzelfde is of hoeft te zijn. We zoeken bij de opdrachten die medewerkers uit waarbij we ze uitdagen om boven zich zelf uit te stijgen, daarbij maakt het niet uit of het om een opdracht gaat voor onze loodgieters of voor onze dakbedekkers.

Binden doen we door het aanbieden van een loopbaan (van leerling tot voorman, incl. interne en externe opleiding, training en coaching), een uitstekend pakket aan primaire - en secundaire arbeidsvoorwaarden, goed geoutilleerd wagenpark,

moderne communicatiemiddelen waaronder de 'digitale werkbond'.

Daarnaast hergebruiken we bouwmaterialen en scheiden en verwerken we afval tot het kleinste onderdeel, duurzaam en klantgericht werken vormen onze uitgangspunten.

KOOLMONOXYDE VRIJ
VEILIGE INSTALLATIE

P.H. Frauenfelder

VOORBROOD

Wonen Slapen

6000m2 showroom

Passend advies

Kwaliteit verzekerd

Eigen bezorgservice

DE BESTE SERVICE TEGEN SCHERPE PRIJZEN

Dorpsstraat 119, 2761 AN Zevenhuizen
(0180) 63 11 11

voorbrood.nl

Openingstijden

maandag t/m donderdag: 09.00 - 18.00 uur
vrijdag: 09.00 - 21.00 uur
zaterdag: 10.00 - 17.00 uur

GRATIS PARKEREN

Inkoopvoordeel bij Ceniko

Bladerend door mijn fotoalbums kwam ik een foto tegen van een jubileumbeurs die in 1965 door mijn toenmalige werkgever Ceniko georganiseerd was. Ceniko was een inkoopvereniging van winkels in de woningrichtingssector, waar met name kleinere eenmanszaken bij waren aangesloten. Een tiental grotere bedrijven die een wat ruimere collectie voerden, trokken binnen de vereniging gezamenlijk op onder de naam Intermeubel.

Vlak na de oorlog speelde het gezinsleven zich vooral nog af rond de eettafel. Moeder zat er de sokken te stoppen, de kinderen maakten huiswerk of deden een spelletje. Voor vader was er vaak een speciale rookfauteuil bij de kachel. In de jaren vijftig kwam de bouw van nieuwe (flat)woningen flink op gang en de winkels die meubels, woningtextiel en aanverwante zaken verkochten, zouden daarvan gaan profiteren. De rookstoel van pa werd vaak eerst vervangen door een rotan-zitje, later werd er plaatsgemaakt voor een klein bankstel. Voor de eerste tv's werden er speciale tv-tafeltjes ontworpen. De grote lamp boven de tafel werd aangevuld met lampjes aan de muur, kortom er kwamen tal van noviteiten in de handel.

Voor de kleinere winkels was het voordeliger om via Ceniko in te kopen dan rechtstreeks bij fabrikanten of groothandels. Het was de taak van de commercieel directeur van Ceniko om voor goede contacten te zorgen. Regelmatig ontvingen de leden speciale aanbiedingen. Twee keer per jaar werden er speciale krantjes uitgebracht met aanbiedingen in een voordeliger genre die door de winkeliers besteld konden worden voor de naderende uitverkoopperiode. Ceniko organiseerde één of twee keer per jaar inkoopbeurzen voor haar leden, vaak vonden die plaats in de Houtrusthallen. Het derde lustrum van Ceniko

Secretariaat Ceniko in 1965. Ik (staand) geef mijn zus enige aanwijzingen, rechts collega Diny

werd in maart 1965 op feestelijke wijze gevierd met een jubileumbeurs in het Hilversumse Gooiland. De leden van de vereniging voelden zich zichtbaar bij dat lustrum betrokken; de meeste bezoekers kwamen er als echtpaar naar toe, bij wijze van gezellig uitje. Voordat men aan de koffie met gebak ging, kregen de dames en heren bij de ingang door mij of mijn collega's een corsage opgespeld. De voorzitter opende met een korte toespraak, gevolgd door een koud buffet. De verschillende standhouders hadden toen nog even de tijd om de laatste hand aan hun presentaties te leggen voordat de winkeliers op zoek gingen naar mooie aanbiedingen om bij de diverse fabrikanten te bestellen. De beurs was een groot succes met een record-omzet van 2.500.000 gulden.

Dat er binnen de vereniging zaken werden gedaan met veel fabrikanten van uiteenlopende producten ondervond ik toen ik trouwplannen kreeg. In december 1964 was ik bij Ceniko in dienst gekomen, maar had

er toen nog geen moment bij stilgestaan dat ik voordeel van die baan zou kunnen hebben als we gingen trouwen. Ik was pas enkele maanden verloofd en er waren toen nog geen

“Eén dag per maand zat ik apart in de kamer van de chef boekhouding voor het vullen van de loonzakjes”

trouwplannen. Halverwege 1965 bood mijn oma ons echter woonruimte aan bij haar aan in Leidschendam. Weliswaar geen eigen voordeur, maar met een eigen etage (twee kamers, een keukentje en eigen toilet) hadden we daar een leuke woonruimte. En als je dan ook nog je meubels, bed en beddengoed, handdoeken en gordijnstof met korting rechtstreeks via de groothandel of bij de fabrikant kunt aanschaffen, dan ben je toch wel een geluksvogel. Er zal vast een goede fee bij mijn wiegje hebben gestaan!

Het kantoor van Ceniko was in een mooi pand aan de Bezuidenhoutseweg gevestigd. Ik had er leuke collega's. Yvonne de Jager en Loes Alleblas waren de secretaresses van de beide directeuren, ik was als derde secretaresse in algemene dienst. Daarnaast werkten Carla van Elck en Diny (?) ook op het secretariaat. Carla was iets jonger, de anderen net als ik begin twintig. Mijn zus, die toen studeerde, heeft tijdens een drukke periode een keer een aantal weken bijgesprongen op ons secretariaat. Het

De foto die ik vond van de jubileumbeurs die in 1965 door mijn toenmalige werkgever Ceniko werd georganiseerd

was nog de tijd van eenvoudige typemachines, brieven met doorslagen, steno en telmachines met telstrook.

Eén dag per maand zat ik apart in de kamer van de chef Boekhouding voor het vullen van de loonzakjes. Dat was toen nog allemaal handwerk. Aan de hand van de loon-

Dat luisterde uiteraard heel precies. De boekhouder ging de benodigde contanten bij de bank ophalen. Ik denk dat er destijds zo'n veertig personeelsleden waren, de Boekhouding was de grootste afdeling. In de zomer van 1966 verhuisde Ceniko naar Ede. Vlak daarvoor werd een foto in de tuin aan de Bezuidenhoutseweg gemaakt, een aantal mensen was toen al elders aan de slag gegaan. Ik bleef er tot aan de verhuizing werken en vond daarna al gauw een nieuwe, leuke baan. Achteraf bleek ik precies op het goede moment bij Ceniko te zijn gaan werken. Toch het werk van die goede fee bij mijn wieg?

Bonnie Spaans-Barkmeijer
Bonniespa@telfort.nl

In de tuin aan de Bezuidenhoutseweg in 1966, voordat Ceniko naar Ede verhuisde

Gooiland, Hilversum in 1965

Het kleinste kamertje een

Alle Hagenaars, deftig of niet, moeten dagelijks hun behoefte doen. Het is een natuurlijk iets waar niet over gesproken wordt. En als het onderwerp niet te vermijden is dan staan mooie uitdrukkingen ons ter beschikking om aan te geven dat de wc bezocht gaat worden. En dat terwijl het de laatste honderd jaar bijna een genoegen is geworden ernaartoe te gaan.

Het is moeilijk voor te stellen dat Den Haag rond 1900 nog geen riool had. Het moet in de gehele stad onbeschrijfelijk hebben gestonken. In 1894 is pas begonnen met de aanleg van de buizen en pompstations, wat in rap tempo gebeurde. In 1910 was de gehele stad op het riool aangesloten. Het was geen overbodige luxe. Al vanaf de middeleeuwen gooiden de inwoners hun uitwerpselen in sloten en greppels, in de verwachting dat de regen het wel wegspoelde. Ook waren er beerputten die een enigszins zelfreinigend vermogen hadden dan wel werden leeggeschept door boeren voor de bemesting van de tuinen en akkers. In de negentiende eeuw groeide de bevolking sterk en kwam men steeds dicht op elkaar te wonen. De poep- en urineman kwam nu langs de deur, bij wie de bewoners hun emmers konden legen.

In veel hofjes en arme buurten hadden de huizen geen wc maar waren er latrines gemaakt; gemeenschappelijke wc's waar het niet bepaald hygiënisch was en onaangenaam om lang te verblijven. Gevolg was dat er ernstige ziektes uitbraken. In 1832 deed de cholera haar intrede in Nederland en wel in Scheveningen. De ziekte heerste in India en werd door Engelse handelaren meegenomen naar Engeland. Scheveningse vissers die boter naar Engeland smokkelden,

De Japanse wc

werden daar in de haven besmet en brachten de ziekte mee naar huis. De regering was bekend met de ziekte omdat die al eerder in Nederlands-Indië had huisgehouden. Desondanks was men verrast, vooral ook omdat men geen idee had wat de oorzaak was en hoe men de ziekte moest bestrijden. Men wist wel dat het zeer besmettelijk was, met een vreselijke dood tot gevolg. Het werd de blauwe dood genoemd omdat de patiënt in korte tijd door hevig overgeven en diarree uitdroogde. De huid werd dan blauw, vandaar die bijnaam.

Wat opviel was dat de meeste slachtoffers in de arme, dichtbevolkte wijken vielen. Onzedelijk gedrag en kwade dampen werden dan ook als oorzaken gezien. De dominees en pastores grepen de ziekte aan om vooral

op te roepen tot veel bidden, dat volgens de overlevering soms hielp. Zo stopte in 1848 in Scheveningen de sterfte tijdens een epidemie op de dag nadat de pastoor diverse gebedsdiensten had georganiseerd en een relikwie van de Heilige Antonius buiten op straat had gezet. Dit

“Plassen op straat was voor mannen de gewoonste zaak van de wereld.”

wonder van Scheveningen is later vastgelegd in een mozaïek dat nog steeds is te bewonderen in de Antonius Abtkerk aan de Scheveningse weg.

Een groep artsen die zeer begaan was met het lot van de cholera patiënten zag wel een relatie tussen de ziekte en de slechte hygiënische omstandig-

Noord-West-Buitensingel met een urinoir; aan de overkant van het water Bij de Westermolens. Foto uit

heden. Zodra de eerste verschijnselen zich bij een patiënt aandienen, moest de patiënt van hen worden geïsoleerd. Na het overlijden moesten de kleren worden verbrand, het huis goed worden schoonge-

maakt en de handen gewassen. Het lichaam mocht niet worden afgelegd maar direct na het overlijden worden begraven. Daar de ziekte zeer snel verliep kon het zijn dat iemand binnen een dag ziek werd en begraven. Pas in 1890 ontdekte Pasteur de bacterie, de boosdoener van de cholera en kon een vaccin worden gemaakt.

In de tussentijd hadden de Hygienisten, zoals deze groep werd genoemd, de politiek overtuigd dat riolen aangelegd moesten worden. Londen en Parijs waren ons twintig jaar voor want Nederland had geen ervaring met het in slappe grond aanleggen van zware buizen en pompen. Den Haag koos er daarom voor prioriteit te geven aan de aanleg van lichte drinkwaterleidingen. In 1874 was het zo ver dat de eerste leidingen de grond in gingen. Voor die tijd bestond drinkwater meestal uit opgepompt grondwater. Dat was zwaar vervuild doordat de pomp vaak te dicht bij de beerput zat. Nu brachten de waterleidingen schoon duinwater naar de huizen. Voorrang kregen de arme wijken met de

Urinoir in de jaren tachtig, Scheldestraat hoek Geleenstraat. Foto: Dienst voor de Stadsontwikkeling, Haags Gemeentearchief

Een gouden wc-pot

Klassiek moderne wc

paleis

1975, Jan Stegeman, Haags Gemeentearchief

hofjes. Niet iedere hofjeswoning had een kraan, die moest veelal worden gedeeld met zo'n dertig andere huishouden. Maar toch een hele verbetering.

Plassen op straat was voor mannen de gewoonste zaak van de wereld. Het leverde natuurlijk ook stankoverlast op. Parijs was de eerste grote stad waar dat werd verboden en op grote schaal kwamen er openbare plasgelegenheden, de zogenaamde pissoirs. Den Haag kon niet achter blijven toen het riool was aangelegd. Zij heeft in de loop der jaren verschillende soorten plasgelegenheden gebouwd, van metalen hokjes tot de bekende betonnen huisjes. Het stonk er altijd en de muren waren vol gekalkt met teksten

Laan van Meerdervoort hoek Conradkade, toegang tot ondergronds urinoir (dichtgestort). Foto: Willem Vermeij, Dienst Stedelijke Ontwikkeling, Haags Gemeentearchief

en verluchtigd met tekeningen. Niet verheffend allemaal, maar de huisjes waren een uitkomst voor de man met hoge nood. Ze zijn vrijwel uit het straatbeeld verdwenen, maar daarvoor in de plaats zijn nu de mobiele plaskruisen gekomen. Die worden bij evenementen geplaatst en op drukke punten in de stad. Bijzonder is wel dat in het volle zicht geürineerd wordt zonder dat mensen daar aanstoot aan nemen. Het gevoel van hoge nood overstijgt de gêne en wekt begrip bij de toevallige passant.

Hoe anders is het bij ons thuis. Ook hier ontkomen wij niet aan het doen van de dagelijkse behoefte. Bouwkundige voorschriften en architecten zorgen voor een hygiënische inrichting van het huis. In ons land mag de wc bijvoorbeeld niet in de woonkamer of keuken uitkomen en moet er ventilatie naar buiten zijn. Meestal in de vorm van een raampje of een ventilatiepijp met al dan niet

mechanische afzuiging. De wc wordt over het algemeen niet meegeteld als kamer. Toch heeft het de bijnaam het kleinste kamertje van het huis te zijn. Dat is niet zo gek omdat veel mensen daar langer dan vijf minuten voor hun plezier bivakkeren. De beslotenheid geeft een grote mate van privacy waar je kunt mijmeren of huilen zonder dat je wordt gestoord. Ook het lezen van een boek of tijdschrift en het oplossen van een kruiswoordpuzzel wordt vaak gecombineerd met de stoelgang. Geen wonder dat in veel gezinnen de wc meer is dan een ruimte met sanitaire voorzieningen als wc-pot, fonteintje en wc-borstel. Het interieur is dan uitgebreid met een leesplank voor de literatuur, met een mooie lamp in plaats van een witte bol, met een prikbord vol briefjes, recepten en een fotocollage van de familie. De verjaardagskalender mag vooral niet ontbreken. Voor gasten altijd een feest om alles te bekijken.

Een wc-paleisje

De vroegere poepdoos

Onder invloed van woonprogramma's op televisie is een trend zichtbaar om de wc's steeds luxer uit te voeren. De styling van het sanitair verandert, evenals de kleuren en vormen van de tegels. Er is ook aandacht voor praktische zaken zoals brillen die niet meer met een klap neer kunnen vallen of hangende wc-potten waardoor de vloer makkelijker schoon gemaakt kan worden. Het toppunt van luxe is het Japanse toilet waar de wc-pot is gecombineerd met het bidet. Gaat men op de verwarmde bril zitten dan start automatisch de ventilator die de

lucht onder het zitvlak wegzuigt. Na gedane arbeid reinigt een lichaamswarme waterstraal het onderlichaam en zorgt een warme luchtstroom voor een droog zitvlak. Hygiënischer kan bijna niet.

Niet iedereen heeft een Japans toilet maar wel een afgesloten wc met aansluiting op een riool. Dus hoe we het wendend of keren, het kleinste kamertje van nu is vergeleken met het vieze poep-hok van toen een klein paleisje.

Ton van der Pijl
Tonvanderpijl212@gmail.com

Delfts-blauwe wc-pot

Schoonmaken van een openbare urinoir voor mannen door de Haagsche Reinigingsdienst. Van Boetzelaerlaan westzijde bij de Van Boisotstraat. Foto uit 1930, Haags Gemeentearchief

ELZENAAR NVM MAKELAARS

OPENT ALLE DEUREN VOOR JOU

TE KOOP

Crispijnstraat 98
€ 975.000 k.k.

VERKOCHT

Waldeck Pyrmontkade 441

TE KOOP

Van Bylandtstraat 101
€ 550.000 k.k.

VERKOCHT

Regentesselaan 9-13

ELZENAAR
NVM MAKELAARS • HYPOTHEKEN NVM

070 - 360 48 07 • www.elzenaar.nl

“Ik blijf liever thuis
wonen, maar wel met zorg,
aandacht en ondersteuning.”
Dat kan bij Florence!

Zelfstandig wonen nabij woonzorgcentrum Uitzicht:

- Wij hebben **mooie en ruime appartementen** voor ouderen
- Wonen met Verpleeghuiszorg Thuis (Wlz indicatie)
- Gebruik van **diverse services en diensten** van het woonzorgcentrum
- **Mooie omgeving** nabij het **groen** (Bosjes van Pex)

Diverse appartementen te huur*

Zonnebloemstraat in Den Haag.
Huurprijs vanaf € 1.495,-
(exclusief service- en stookkosten)

Heeft u interesse?

Neem dan contact op met onze afdeling Verhuur. U kunt ons bereiken via e-mail op verhuur@florence.nl of telefonisch op werkdagen tussen 09.00 en 12.00 uur via **070 - 754 28 28**.

*Vraag naar de voorwaarden.

de SUITE

beter slapen in eigen stijl

Naar wens bezoeken wij u op afspraak thuis.

makkelijk opstaan

FPS-technologie

uitgebreid programma

en zelfs als twijfelaar

Voor u gemaakt

Op zorgvuldige wijze ontwerpen we uw bed en matras, steeds weer rekening houdend met uw wensen en omstandigheden. Als voortrekkers in comfort-bedden maken wij, zelfs in de twijfelarmaten, uitvoeringen met een verborgen hoog/laag functie. Zo kan uw bed of het bed van uw partner van alle functies en gemakken worden voorzien zonder dat het van het partnerbed is te onderscheiden.

Beter ontspannen met geluid

Weldadig en uiterst gewaardeerd zijn onze bedden met FPS-technologie. Subtiele geluidsgolven zorgen voor stimulering van de bloedsomloop. U komt in een diepere staat van ontspanning en slaapt beter. Deze akoestische techniek is een succesvolle toepassing voor mensen die stress of trauma ervaren, spierklachten of neuropathische pijn hebben dan wel veel spanning opbouwen, zoals bij de ziekte van Parkinson.

Showroom of advies thuis

Uw bezoek aan De Suite is beslist de moeite waard. Bedden en kasten staan fraai opgesteld en u kunt dan ook kijken in het atelier en bij de productie. Als een bezoek aan huis u beter past of u wilt een deel van uw bestaande bed behouden, dan bezoeken wij u op afspraak thuis. Bel dan voor een afspraak 0182-37 50 22

beter slapen in eigen stijl

showroom en productie: Ambachtweg 10 2841 LZ Moordrecht
di. t/m za. 10.30 -16.30 uur 0182 375 022 www.desuite.nl

Terug in de tijd - deel 2

In De Haagse Tijden van 3 september schreef ik een stuk over mijn herinneringen aan het opgroeien in de wijk Transvaal, om precies te zijn in de Schalk Burgerstraat nr 200, hoek Springfonteinstraat. Sindsdien zijn er vele extra herinneringen boven gekomen, die ik graag met u deel. Ons gezin bestond uit mijn lieve, hardwerkende ouders en vier kinderen: ikzelf, Erica, Rob en Lucia. Er werd bij ons thuis nooit geslagen of gescholden; alles werd met praten afgedaan.

Schalkburgerstraat met op de hoek de hondenwinkel van Bram Charite, de nationaal gewichtheffer

In het portiek waar wij woonden, kwam later op nr 202 de familie Uitenbroek te wonen, op nr 204 de familie Tanking (met twee dochters) en op nr 206 de familie Vermaat (aardappelhandelaar) met zonen Dik en Arie. Arie Vermaat kwam via bemiddeling van mijn vader, die Hoofd Controleur bij Husbrood-banketfabriek was, op de vrachtwagen bij Hus. Op nr 216 woonde de duivenmelker Diependorfer die op zondagmiddag nog wel eens te diep in het bruine café glaasje had gekeken. Hij zat dan op de portiektreden te brabbelen, terwijl de kinderen op straat hem zaten uit te dagen. Op de hoek van de Viljoenstraat-Schalk Burgerstraat zat de brood-banketbakkerswinkel van Joop Binnerts (keeper Rava).

Ik voetbalde in de kleine Springfonteinstraat met Devillio Pitana, Mario Santucci, Karel Neudorfer, Pieter Bolleman, de gebroeders Lanza, Groenesteijn, Paalvast. In het midden van het straatje stond een grote boom, die perfect was om in te klimmen. In die jaren vijftig, zestig en zeventig was ik net als mijn jongere broertje Rob sierduivenmelker; op ons balkon hadden we ieder een eigen duiventil. Wij bezochten geregeld, zoals vele Hagenaars/Hagenezen, De Zwarte Vogel: de bekendste duivenwin-

kel van Den Haag en omstreken. Eigenaar was Dorus de Zwart en later zijn zonen Joop en Albert en kleinzoon Charrel, allemaal prima gasten. Bij de groenteboer Van der Laan op de hoek van de Viljoenstraat-Schalk Burgerstraat liet mijn moeder wel eens de aardappels schrappen en ik kocht voor een paar centen één stekkie appel met een plekkie.

Tegenover de groenteboer zat de schoenmaker Can Rijswijk. Ik vond zijn winkel altijd erg licht vanbinnen, in tegenstelling tot die van Toon (schalkie), de schoenenlapper aan de overkant in de Schalk Burgerstraat nr 220. Ik heb Toon wel eens twee jonge sierduifjes gegeven, maar ik weet niet of zijn vrouw daar toen blij mee was. Op de woensdag- of zaterdagmiddag slenterde ik met een paar Haagse lefgosertjes op de Haagse ouwe rommel-vismarkt bij lijn 11 aan de Hermancosterstraat. Op nr 198 beneden ons kwam er, na de groentewinkels, een rommelige antennezaak en daarna het wolwinkeltje van de familie Van Dam. In mijn lagere Tarsicius schooltijd in de Kritzingerstraat kreeg ik een schooltuintje toegewezen naast lijn 11 op het Hobbemaplein. Het eerste wat ik zaaide was één letter van sterrenkers-tuinkers met een pittige smaak.

Op de hoek Kaapstraat-Springfonteinstraat zat een drogist met als eigenaar een kleine, dikke, vriendelijke man met een zeer harde stem, die De Koning heette. In opdracht van mijn moeder haalde ik met een zinken emmer zand voor de kattenbak bij de drogist. Menig kind, die op straat bij het spelen van putdekseltje, hinkelen, bedeltje gooien, knikkeren, tollen of lantaarnpaal beklimmen was gevallen, kreeg bij De Koning een pleister op de wond. Hij gaf je dan ook een snoepje en zei altijd: "Het komt wel goed". Mijn vriend Hans Hamburger, die bij ons aan de overkant woonde, werkte bij de Marine en ik had in die tijd een contract voor zes jaar bij de Koopvaardij om de diensttijd te ontlopen. Ik vaarde onder andere bij de Shell, Esso, Oranjelij, dochtermaatschappij van de Holland America Lijn op Canada en America. Ik heb gevaren op Ms Prins Willem, George, Frederik, Ms Prins Willem van Oranje, Ms Prinses Margriet als Steward (Civile dienst). Na acht weken reizen uit en thuis via Rotterdam-Montreal-Chicago-Rotterdam. Ik werkte dan zeven dagen per week en spaarde dus veel verlof.

Wij gingen meestal met de fiets stappen in het centrum van Den Haag. We vertrokken dan richting Kettingstraat waar ons favoriete café de Bierkelder zat. Als onze zakken nog niet vol waren of leeg gingen we nog

even kantelen in de Herman Costerstraat. Ach, je bent jong en je wilt wat...

Huisvesting

Ik herinner mij de soms vochtige één steens muurkamertjes, de kolenkachel, geen wasmachine of droger, geen warm water uit de kraan, geen tv, geen koelkast. Kortom, niet de luxe van nu. Aan de winkel of voordeur kwamen de groentenboer, de melkman, de lorreboer, schillenboer en bakker Hus. Op vrijdag kwam de visboer met zijn bakfiets voor de deur en vroeg aan mijn moeder hoeveel schol of schar zij wilde hebben. Toen was de vis nog goedkoop. De visboer gooide dan acht of tien schol of scharren bij ons in de stenen gootsteen in de keuken, waarna mijn moeder de vis schoonmaakte. In de avond bakte zij de vis en tijdens het avondeten mochten wij niet praten, vanwege de eventuele graatjes in de vis.

Als mijn vader in de namiddag moe van zijn werk thuiskwam, waste hij als eerste zijn voeten onder de koude kraan in die gootsteen. Wij hadden in die armoe tijd, net als de meeste

bewoners in de Transvaalwijk, geen douche, dus op zaterdag gingen we voor 25 cent naar het badhuis in de Colensostraat-Spionkopstraat.

Vanaf 1966 tot 1970 woonden mijn vrouw en ik bij mijn lieve oma en opa Kettmann in op nr 178. Ook in die tijd was er woningnood. Ik had het geluk om bij de Streekvervoer Maatschappij WSM, Westnederland, ZWN en Connexion te mogen werken. Twee jaar lijndienst, veertien jaar touringcarchauffeur op binnen- en buitenland, twintig jaar Controleur (BOA) met meerdere taken in het bedrijf. Als ik het opnieuw mocht doen, werd ik weer buschauffeur: een prachtig beroep, waarbij het omgaan met mensen centraal staat. Inmiddels ben ik alweer acht jaar vrijwilliger Seniorenraadslid Westland Commissie Mobiliteit en Vervoer met mijn expertise Vervoer. Alweer negentien jaar te gast (lees woonachtig) in Wateringen. Maar ik ben nog steeds een Hagenees, echter wel van vroeger tijden.

Ton Kettmann
elsenton31@live.nl

'Oma eet zeker weer spruitjes'
Schalkburgerstraat 178 Den Haag

Tramwagen van lijn 11 op het Stationsplein, die ook langs de Herman Costerstraat reed waar wij naar de rommel-vismarkt gingen. Foto uit 1972, Stokvis, Haags Gemeentearchief

- Reparatieservice
- Installatie
- Verkoop
- Advies

RADIO FORTUIN ELECTRONIC

Radio Fortuin Electronic
Jouw totaalinstallateur en reparatieservice

Radio Fortuin Electronic – Al sinds 1926 jouw specialist in TV, audio en installatie op locatie. Wij bieden een breed assortiment aan televisies en audioapparatuur van topkwaliteit, met deskundig advies en service op maat. Heb je een vraag of behoefte aan installatiehulp? Bel Fortuin (Mike) en alles komt goed!

Westeinde 193a, Den Haag • 070-3801426
WWW.RFELECTRONIC.NL

“Klussenbedrijf ‘De Ontzorg Centrale’ is een daverend succes!”, aldus eigenaar Rob Herrebout

Voor álle kleine en grote klussen in en rondom huis en tuin. Onze focus ligt weliswaar op het ontzorgen van ouderen, maar wij staan voor iedereen klaar die door gebrek aan tijd, technisch inzicht en/of fysieke beperkingen behoefte heeft aan hulp.

Kortom ‘De Ontzorg Centrale’ biedt een zo groot mogelijk aanbod van diensten aan. Voor al uw schilderwerk (zowel binnen als buiten), timmerwerk, elektra en tuinonderhoud tot het ophangen van lampen en schilderijen. Waar nodig kan ‘De Ontzorg Centrale’ ook - door haar uitgebreide netwerk - mensen in contact brengen met betrouwbare en betaal-

bare leveranciers en dienstverleners uit de regio. Alles in één hand. U kunt ook werkzaamheden

combineren. U stelt zelf een wensenlijstje op en wij voeren het voor u uit!

Bent u geïnteresseerd? Bekijk alle mogelijkheden op www.deontzorgcentrale.nl en neem contact met ons op via het contactformulier of bel 0174-76 88 88 en maak een afspraak voor een - geheel vrijblijvende - prijsopgave. Tijdens de wintermaanden bieden wij u 10% korting op al het binnen schilderwerk!

De Ontzorg Centrale

Voor ál uw klussen in en rondom huis en tuin

- ✓ Schilderwerk (binnen/buiten)
- ✓ Timmerwerk
- ✓ Elektra
- ✓ Sanitair
- ✓ Tuinonderhoud
- ✓ Ophangen van lampen en schilderijen

Wij verzorgen graag uw buitenschilderwerk, maak hiervoor tijdig een afspraak met De Ontzorg Centrale.

T. 0174-768888 | info@deontzorgcentrale.nl
www.deontzorgcentrale.nl

Advertorial

Gratis lezing over het testament en levenstestament in Naaldwijk

We denken liever niet aan de dood. Toch willen we alles goed geregeld hebben voor onze nabestaanden. Een testament kan daarbij helpen, maar wordt vaak uitgesteld. Herkenbaar? “Het is duur en ingewikkeld, dat doen we volgend jaar wel”

Erfrechtsspecialist Kelly Boermans geeft **maandag 28 oktober 2024 om 19:30 uur** een gratis lezing in **Partycentrum De Binnenhof**. Het adres is Van der Hoevenstraat 17, 2671 EG Naaldwijk.

Een waterdicht testament zorgt ervoor dat zaken goed geregeld zijn én het bespaart uw nabestaanden zorgen, belasting en eigen bijdrage in de zorg. Zo was er laatst iemand die dankzij een goed testament 80.000 euro erfbelasting bespaarde. De erfrechtsspecialisten van Erfrechtplanning weten als geen ander hoe u met een slim testament een fiscaal voordeel kunt behalen.

“Meer dan 11 miljoen Nederlanders hebben geen testament en veel testamente zijn verouderd”, weet Kelly Boermans, mede-eigenaar van Erfrechtplanning. Sinds 2010 is de vrijstelling van de erfbelasting bij kleinkinderen verdubbeld. Daarmee is het gelijkgetrokken met de vrijstelling erfbelasting van eigen kinderen en is het fiscaal gunstiger geworden om de kinderen én kleinkinderen te laten erven. Regelmatig wordt de maximale vrijstel-

ling voor de erfbelasting – 25.187 euro – aan de kleinkinderen toebedeeld. Dit gaat echter wel ten koste van de erfenis van de eigen kinderen.

De eigen bijdrage in de zorg is sinds 2013 onder meer afhankelijk van het vermogen. Een groot aantal testamente is daar niet op aangepast. Bij aanwezigheid van spaargeld of wanneer de woning is afgelost, is het verschuldigde bedrag hoger dan wanneer er niets op de bankrekening staat of afgelost is. Hoe meer vermogen, hoe meer u betaalt aan eigen bijdrage in de zorg. Dit kan snel oplopen tot 2.900 euro netto per maand. Om nog maar te zwijgen van het hoge bedrag aan erfbelasting dat erfgenamen vaak moeten betalen. Gelukkig kunnen al deze kosten beperkt worden met een goed testament.

Nog belangrijker dan een testament is een levenstestament. In een levenstestament is vastgelegd wie de zaken regelt als u dit zelf niet meer kan. Bijvoorbeeld bij dementie of een beroerte. Er staat in wie zich over de financiën buigt, wie beslissingen neemt bij medische kwesties én u kunt ook een

tweetal wilsverklaringen opnemen. Ook kunt u met een goed levenstestament besparen op de eigen bijdrage in de zorg.

In een comfortabele setting vertelt onze erfrechtsspecialist u geheel vrijblijvend wat u moet weten over een goed testament en levenstestament.

U bent van harte welkom!

Bespreek u deze belangrijke zaken liever 1-op-1?

Maakt u dan een afspraak. Een erfrechtsspecialist van Erfrechtplanning komt vrijblijvend en kosteloos bij u thuis om de mogelijkheden met u te bespreken.

Wilt u zich eerst oriënteren, vraag dan de gratis brochure aan via www.erfrechtplanning.nl

Kelly Boermans, adviseur bij Erfrechtplanning

Lezing bijwonen? Wees zeker van uw plek en meld u telefonisch of via onze website aan voor de lezing.

085 - 303 76 87
www.erfrechtplanning.nl

Erfrechtplanning
de erfrechtsspecialist

Royal Health Foam: Kwaliteit voor de Gezonde Nachtrust

In het pittoreske Scheveningen bevindt zich de Royal Health Foam matrassenfabriek, een kleine maar zeer gerespecteerde producent van hoogwaardige matrassen. Terwijl veel fabrikanten compromissen sluiten ten koste van de kwaliteit, kiest Royal Health Foam resoluut voor gifvrije eersteklas materialen. Deze benadering resulteert in matrassen die niet alleen comfort en duurzaamheid bieden, maar ook een veilige en gezonde slaapomgeving garanderen.

De Voordelen van Kwaliteit

De voordelen van een kwaliteitsmatras zijn talrijk. Een van de belangrijkste aspecten is de veerkracht. Royal Health Foam matrassen zijn ontworpen met materialen die een hoge mate van veerkracht bieden, wat zorgt voor optimale steun. Deze ondersteuning helpt om de wervelkolom in de juiste positie te houden, waardoor rug- en nekklachten kunnen worden verminderd of zelfs voorkomen.

RIVM adviseert om nieuwe matrassen drie dagen te luchten, maar dit is slechts een tijdelijke oplossing. De chemische stoffen blijven aanwezig en kunnen op lange termijn schadelijk zijn voor de gezondheid.

Royal Health Foam kiest daarentegen voor volledig gifvrije materialen. Dit betekent dat hun matrassen geen schadelijke chemische stoffen bevatten die gedurende de levensduur van

Van links naar rechts: Jonathan Bauer, Chris Nederhorst en Daniël Verbaan matrasspecialisten

Een ander significant voordeel is de ventilatie. De materialen die in Royal Health Foam matrassen worden gebruikt, bevorderen een uitstekende luchtcirculatie. Dit zorgt ervoor dat de matrassen koeler blijven tijdens de slaap, wat bijdraagt aan een comfortabeler en hygiënischer slaapklimaat. Een goed geventileerd matras voorkomt overmatige ophoping van vocht, waardoor de groei van schimmels en bacteriën wordt beperkt.

Gifvrije Matrassen: Een Bewuste Keuze

In de huidige markt worden vaak chemische stoffen toegevoegd aan matrassen, zogenaamd om de consument te beschermen tegen huisstofmijt, bedwantsen en muggen. Daarnaast worden brandvertragers en synthetische lijmstoffen gebruikt om de veiligheid en duurzaamheid te verhogen. Het

Een matrassenfabriek van vroeger. Foto: Wikimedia Commons

het matras schadelijke dampen kunnen afgeven. Door te kiezen voor gifvrije matrassen, beschermt Royal Health Foam de gezondheid van hun klanten en biedt het een veiliger alternatief voor de conventionele matrassen op de markt.

Innovatie en Klantenkring

Hoewel Royal Health Foam een kleine fabriek is, hebben ze een indrukwekkende klantenkring opgebouwd. Ze leveren aan gerenommeerde instellingen zoals het Erasmus MC, het UMC Utrecht en het AMC Amsterdam. Daarnaast maken ze brancardbedden voor Nederlandse ambulances en produceren ze medische matrassen die voldoen aan de hoogste standaarden.

Hun producten worden ook gewaardeerd door beddenwinkels die op zoek zijn naar kwalitatief hoogwaardige huismerken en maakt voor hen private label. Dit is een bewijs van de kwaliteit en betrouwbaarheid

van hun matrassen. Daarnaast levert Royal Health Foam ook de consument matrassen die comfort bieden en vrij zijn van giftige stoffen.

“Royal Health Foam rust niet op hun lauweren als het gaat om innovatie.”

Innovatieve Ontwikkelingen

Royal Health Foam rust niet op hun lauweren als het gaat om innovatie. Ze hebben verschillende baanbrekende producten ontwikkeld die bijdragen aan een betere slaapervaring. Voorbeelden hiervan zijn de Proeftijd, waarbij klanten de mogelijkheid krijgen om hun

matras een bepaalde periode te testen, en het Ballenmatras, dat is ontworpen voor specifieke ondersteuningsbehoeften. Ook hebben ze het instelbare matras ontwikkeld, dat gebruikers in staat stelt om de hardheid van het matras naar hun persoonlijke voorkeur aan te passen.

Conclusie

Royal Health Foam in Scheveningen is een voorbeeld van een bedrijf dat zich inzet voor kwaliteit in de matrassenindustrie. Hun matrassen bieden ongeëvenaarde veerkracht, ventilatie, comfort en een langere levensduur. Bovendien kiest het bedrijf bewust voor gifvrije materialen, wat bijdraagt aan een gezondere slaapomgeving. Ondanks hun kleine omvang, hebben ze een indrukwekkende klantenkring opgebouwd

en blijven ze innoveren om de beste slaapervaring te bieden. Laat u niet misleiden door goedkope alternatieven en kies voor de kwaliteit en betrouwbaarheid.

Soetensstraat 18
(zijstraat Stevinstraat)
070-3387010
www.healthfoam.com

Showroom van de Scheveningse matrassenfabriek

Puzzelpagina

1 ZWEEDSE PUZZEL

land in de V.S.	wacht-huisje	deksel	magma	land in Afrika
pijnlijke zwelling	persoon		tennis-termer	speelzaal
			schrijfvloeistof	
grappenmaker	6	rustbank		
terdege		pret		
		Chinees gerecht	8	
		Europese vrouw		
sport	harde slag	eikenschors	2	geluid v.e. ezel
		verkoopplaats		eens
				voertuig
kelner	graad		tevens	7
	vis		verborgen	
		Bijbelse priester	5	reusachtig
haal		1 naderhand		
dromer		woonschip		
			9	pratende vogel
voorspoed	zangnoot	mannelijk dier		drinkgerei
		klein kind	3	
			wreed keizer	
tam		oplawaaier	10	

2 SUDOKU

	2					6		
5								8
		7	4			3	2	
		2						9
1	3							5
		4	8	2				7
	8			4	7			
			7	5			8	6
	1	5						

						8	6	
		8	7	1				
		4	9		5	3		
5	9							
		7	8	9				
				6		2		
			6					4
4	7	6		5				
1				7				5

Puzzel & Win!

Mocht u de oplossingen weten van de puzzels op deze pagina, dan maakt u kans op deze leuke Haagse sokken! U kunt de oplossingen tot donderdag 24 oktober mailen naar puzzel@dehaagsetijden.nl

Win Haagse Harry Sokken - Model 'Standbeeld'
 Limited edition! Deze sokken verschenen ter ere van de Haagse Harry tentoonstelling in het Haags Historisch Museum. Gemaakt van bamboe, dus duurzaam.

De sokken zijn ook online verkrijgbaar via www.haags.nl t.w.v. € 14,95 (excl. verzendkosten).

Oplossingen vorige editie:
 Kruiswoordpuzzel: Najaarsweer
 Sudoku: 8 - 6
 Zweedse puzzel: Kaplaars

De Haagse Harry Sokken, gemaakt van bamboe, gaan naar: *Paul de Vries*
 U dient deze prijs zelf op te halen bij De Haagse Tijden op de Laan van Meerdervoort 174, Den Haag (tijdens kantooruren).

3 WOORDZOEKER

E	L	I	T	E	G	O	E	D	N	K	A
G	D	L	N	N	N	S	M	O	T	O	R
I	E	L	A	G	I	R	O	N	D	E	L
N	I	E	L	A	T	R	I	T	R	E	E
N	B	S	P	P	T	V	P	T	O	B	G
E	E	B	N	M	E	A	R	S	O	E	E
K	G	R	I	A	K	I	N	A	W	U	P
N	I	I	U	C	P	E	T	D	M	K	L
E	A	E	D	T	E	T	N	A	N	E	T
E	A	F	I	A	E	A	S	T	N	N	N
T	P	E	D	A	L	E	I	V	O	O	R
O	K	R	E	H	S	N	T	H	C	I	D

Adept	Galei	Niveau	Sprint
Beuken	Haatcampagne	Paaigebied	Tegoed
Dicht	Ivoor	Pegel	Tenant
Donatie	Landweg	Ramen	Triptiek
Duinplant	Lesbrief	Ronde	Troon
Eenkennig	Motor	Sesam	Woord
Elite	Nataal	Sleepketting	

Het origineelste cadeautje voor een echte (oud) Hagenees

Geef een bijvoorbeeld een proefabonnement cadeau, drie maanden lang De Haagse Tijden in de brievenbus voor maar € 20,-!

Met gratis Haagse Kakker!

Kijk op www.dehaagsetijden.nl of bel 070 - 345 76 97

Vroem, Vroom...

In elke editie van De Haagse Tijden stapt autojournalist John Vroom weer even in een auto die vroeger door Den Haag reed.

Alfa Romeo 2000 GTV Bertone

Het zal u als trouw lezer van *Vroem, Vroom* zeker niet ontgaan zijn dat ik een grote voorkeur heb voor Italiaanse automerken, zoals Fiat, Lancia en Alfa Romeo in het bijzonder. Je zou mij een Alfist kunnen noemen, wat de bijnaam is voor enthousiaste Alfa Romeo liefhebbers. Ik rij dit merk dan ook al vele jaren met veel plezier. Kijk vóór u verder leest nog even naar de foto van deze GTV. Mooi hè!

Oh, wat kunnen die Italianen dat toch goed. Die elegante lijnen en dat fraaie front en die subtiele kont. Ik kan er uren naar kijken. En het zijn die kleine designdetails die mij zo boeien. Die koplampenpartij, de uitzwepende ruitenwissers, het ontwerp van het portierhendel met in het midden het sleutelgat. Kortom, genoeg om van te genieten. Dan het interieur. Zó mooi! Heerlijk sportieve

kuiptoelen en prachtig vind ik de zit achter het houten sportstuur met in de drie spaken de smalle metalen drukstrips voor de claxon. Daarachter twee beeldschone klokken, met links de toerenteller en rechts de snelheidsmeter. Het hele dashboard en de middenconsole was voorzien van hout in dezelfde kleur als het stuur. Knopjes waren niet zomaar knopjes in deze Alfa. Links van het stuur

zaten twee rechthoekige schuifknoppen voor onder andere de choke en op het middenconsole drie elegante tuimelschakelaars voor de verlichting enzo. In dezelfde lengte als de versnellingspook twee verticale schuifjes voor de ventilatie en de verwarming. Daarboven nog twee naar de bestuurder gerichte klokjes met info over de olie- en watertemperatuur. En dan die heel bijzondere,

recht uit de middenconsole stekende versnellingspook. Hoe bijzonder en afwijkend was dat. Ook zo mooi van design was de interieurafwerking van het portier met een elegante draaiknop voor de tochtraampjes. Heerlijk! Op elk gebied hadden de ontwerpers oog voor design. Tot en met de sleutels aan toe. Tja, dan het starten. De echte liefhebber liet hem starten en ging zelf bij de uitlaat staan om

optimaal te kunnen genieten van die donkerbruine brom. Ja, en ook weer dat design, want het was niet zomaar een uitlaat die onder de auto uitstak, het was een mooie, chromen platte pijp die vanuit het midden een knik maakte naar links. Heel apart, maar terug naar de motor. Nu moet ik toegeven dat ik geen verstand heb van autotechniek, maar ik weet wel wat het effect van dat alles is en dat was fenomenaal bij deze GTV. Het geweldige effect van deze 2.0 liter motor die heerlijk aan het gas hing, het motorgeluid, de strak en direct sturende techniek, de soepel schakelende versnellingsbak, de straffe vering. Kortom, een fantastisch weggedrag dat veel rijgenot heeft gebracht. *Una bella macchina!*

John Vroom
johnvroom@planet.nl

HAAGSE KWESTIES

Hagenees, Zoetermeerdenaar of schollekop?

Dat de plek waar je bent geboren belangrijk is, weet iedere Hagenaar. Waar je wieg stond, bepaalt immers of je jezelf Hagenees mag noemen of niet. Maar heden ten dage kan dat recht je ontglippen. Als het druk is in de Haagse kraamklinieken, kun je zomaar ineens een Zoetermeerdenaar zijn.

Daarom hebben de VVD-raadsleden Lotte van Basten Batenburg uit Den Haag en Berend Aptroot uit Zoetermeer de handen in elkaar geslagen. In september pleitten ze voor een grondruil tussen Den Haag en Zoetermeer. Het voorstel, vervat in raadvragen in beide gemeenten, is niet eens zo ingrijpend als het klinkt. Het gaat om stukjes grond ter grootte van een verloskamer in de Haagse en Zoetermeerse vestigingen van het Hagaziekenhuis.

Het Hagaziekenhuis wil meewerken en de Vereniging van Nederlandse gemeenten ziet al sinds 2016 geen wettelijke obstakels. Toch heeft het zoveel bestuurlijke voeten in de aarde,

Ik ben geboren in de kliniek Frankenslag, en ik was niet de enige. Ik ben de vierde op rij. dat het Haagse en het Zoetermeerse college van burgemeester en wethouders geen kans zag de vragen binnen zes weken te beantwoorden. Nu komen die begin november.

'Kraamenclave'

Daarom doe ik alvast wat voorwerk. Een zoektocht op internet leert dat het idee om grond te ruilen niet uniek is. De kwestie speelt al meer dan tien jaar op veel plekken in Nederland. Tussen Vlaardingen en Schiedam bijvoorbeeld.

In 2010 wilde de Vlaardingse burgemeester als eerste een 'kraamenclave' openen in het Vlietlandziekenhuis in

Schiedam. Het geboortecijfer van Vlaardingen was namelijk 85% gekelder, sinds het Schiedamse ziekenhuis in 2009 zijn deuren opende. Maar het bleef bij een symbolische handeling. De 'annexatie' nam volgens de burgemeester zoveel ingewikkelde juridische procedures met zich mee, dat hij het plan afblies. Een jaar later liep eenzelfde plan van de burgemeester van Terschelling stuk op 'regels voor gemeentelijke herindeling'.

Het lag niet aan het toen regerende kabinet-Rutte I. Dat vond juist dat ouders meer vrijheid moesten krijgen bij het opgeven van de geboorteplaats van hun kind. Staatssecretaris van

Justitie Fred Teeven beloofde dit plan te gaan uitwerken. Maar eerst vroeg hij advies aan de commissie voor de burgerlijke staat.

'Echt geen Hageneesje op de wereld zetten'

Daar liep het mis. In mei 2011 schreef Teeven aan de Tweede Kamer dat de adviescommissie unaniem tegen zo'n versoepeling was. Want die zou een breuk betekenen met de regel uit 1811, waarin staat dat de geboorteakte van een kind wordt opge maakt in de gemeente waar het daadwerkelijk is geboren. Die brief geldt nog steeds. Toen er vier jaar later Kamervragen werden gesteld omdat een aanstaande moeder uit Naaldwijk in het AD verzuchtte dat zij 'echt geen Hageneesje op de wereld wilde zetten', hoefde de toenmalige minister van Binnenlandse Zaken Ronald Plasterk er alleen maar uit te citeren.

Ben ik een schollekop?

Nou, kortom, ik denk dat ik nu wel weet hoe het gaat aflopen met het voorstel-Van Basten

Idee voor een Haagse kwestie?
Mail naar Milja de Zwart: milja@xs4all.nl

Batenburg/Aptroot. Maar ik zit nog met één vraag. Ik ben een Hagenees, klaar uit. Maar mag ik mijzelf ook schollekop noemen? Ik ben namelijk geboren in de geboortekliniek Frankenslag, in het Statenkwartier.

Ik stel deze vraag omdat ik Ronald Plasterk, geboren in diezelfde kraamkliniek, in een officiële toespraak hoorde zeggen dat hij 'eigenlijk een schollekop' is. Dat gebeurde toen Plasterk als minister van Binnenlandse Zaken Vlaggetjesdag 2015 officieel opende. In het hol van de leeuw als het ware. En ironisch genoeg enkele maanden voordat hij de Kamervragen moest beantwoorden over het Hageneesje dat toch liever een Naaldwijkertje zou zijn.

Kijk, dat zou ik nou nooit durven te beweren. Want iedere Hagenees voelt toch op zijn klompen aan dat een echte schollekop zo'n beetje geboren is op het strand? In Scheveningendorp, Scheveningen-Haven of Duindorp?

Milja de Zwart

De mooiste kerst- en winterreizen

Gewoon perfect geregeld.

Kerst in Trier aan de Moezel 5-daagse busreis	reiscode: kdtri01	vanaf p.p. 749
Kerst nabij historisch Heidelberg 5-daagse busreis	reiscode: kdwl01	vanaf p.p. 779
All inclusive Kerst in de Eifel 6-daagse busreis	reiscode: kdsk02	vanaf p.p. 849
Kerst in Hanzestad Lübeck 8-daagse busreis	reiscode: kdlob02	vanaf p.p. 989
Kerst in Schotland 7-daagse busreis	reiscode: kddry01	vanaf p.p. 1189
Kerst en Oud en Nieuw in Kroatië 12-daagse busreis	reiscode: kdopa04	vanaf p.p. 1479

Alle vanafprijzen zijn inclusief reserveringskosten, Calamiteitenfonds en SGR-bijdrage

www.dejongintra.nl/kerstreizen

Bel 0180 - 457 803 of
ga naar je ANVR reisadviseur

OCKENBURGH ACTIVE

GEZELLIG BOWLEN

Dinsdag t/m Donderdag € 24,50 per baan per uur
 Vrijdag € 29,00 per baan voor 1,5 uur
 Zaterdag & Zondag € 29,00 per baan per uur

Maximaal 6 personen per baan

Telefonisch reserveren: 070 - 368 66 39

Wijndaelerduin 25 - Den Haag
 Let op: gewijzigde aanrijroute kijk op:
WWW.OCKENBURGHACTIVE.NL

Allegoeds
vakanties

Nooit te oud voor vakantie!

Bekijk het aanbod en boek uw vakantie
www.allegoedsvakanties.nl | 0318 - 48 51 83

okt t/m dec '24

intiem & indringend

amare

Klassiek in de **Nieuwe Kerk**

amare.nl/nieuwekerk2425

Eropuit!

Organiseert u een leuke activiteit waar onze lezers blij van worden? Mail uw activiteiten of tips naar info@dehaagsetijden.nl of bel: 070 - 360 76 76

GRATIS TAXATIEDAGEN

Elke woensdag en donderdag van 10.00 tot 16.00 uur

Elke WOENSDAG: munten, postzegels, bankbiljetten en ansichtkaarten

Ergens slingeren nog de postzegelalbums van opa op zolder. Waar zijn de munten van pa eigenlijk gebleven? En zijn die ansichtkaarten bestemd voor het oud papier? Moeten we die oude bankbiljetten inleveren?

Elke DONDERDAG: goud, zilver, sieraden, kunst, antiek, militaria en Pokémonkaarten

In de la ligt nog die gouden ketting van oma. Ergens ligt nog een potje met oude sieraden. Dat oude beeldje of die zilveren miniatuurtjes in de kast, zijn die nog wat waard? Hebben die oude onderscheidingen en militaire spullen nog waarde? Zijn Pokémonkaarten interessant?

U bent niet de enige met vragen over stukken die bij u thuis liggen. Om hier een antwoord op te krijgen organiseert **Heritage Auctions Europe** deze open inloopdagen van 10.00 tot 16.00 uur. Bezoek ons op de Energieweg 7 te IJsselstein, vlakbij Utrecht, voor een gratis en vrijblijvende taxatie met een kopje koffie. Aansluitend krijgt u desgewenst advies met betrekking tot verkoop of verzekering. Voor meer informatie: **030-6063944** en www.ha-europe.com. Bel ons ook even als u meerdere zaken (bv. munten en sieraden) op 1 dag wil combineren. Tot ziens in IJsselstein!

Foto-expositie Grand Prix

De jaren '70 en '80 kenmerken zich als jaren waarin de autosport zich technisch ontwikkelde en de commercie zijn intrede deed. Toonaangevende beelden uit deze tijd legde voormalig fotojournalist Harry Verkuijlen vast en deelt hij tijdens de foto-expositie *Grand Prix Zandvoort 70/80* graag met een breder publiek. De (gratis) expositie is nu te zien in Cultuurhuys de Kroon te Waddinxveen, de woonplaats van de fotograaf. De expositie toont niet alleen indringende close-up portretten van bekende coureurs waarbij emotie van de gezichten af te lezen is. Bezoekers wanen zich aan de hand van nostalgische sfeerbeelden ook in een tijd waarin tabaksfabrikanten de competitie beheersten en tribunes net zo bruisend waren als nu. We staan met deze expositie ook stil bij coureurs die zich manifesteerden in de absolute top, maar waarvan er helaas ook een aantal verongelukten zoals Ronnie Peterson, François Cevert en Ayrton Senna, die eeuwige roem afdwong door zijn sublieme stuurmanskunst.

Wanneer & waar: t/m za 26 okt, Cultuurhuys de Kroon, Gouweplein 1 te Waddinxveen
Meer info via cultuurhuysdekroon.nl

Tentoonstelling Speciale kinderen in 19e eeuw Den Haag

Niet veel mensen weten dat de eerste Nederlandse school voor speciaal onderwijs in 1855 werd opgericht in Den Haag, in een rijtjeswoning aan de Zuidwal. In 1856 krijgt de school onderdak in een groot pand aan het Haagse Hoge Westeinde (later Riviervismarkt). Speciale kinderen zijn er altijd geweest, maar ze werden lang niet opgemerkt. Deze tentoonstelling laat zien hoe verschillen tussen kinderen in de negentiende eeuw aanleiding vormden voor de oprichting van de Haagse 'Idiotenschool'.

Wanneer & waar: 16 okt-16 dec, Atrium stadhuis, Spui 70

Trut(h)...

Trut(h) is een hond die gemuilkorfd dient te worden is een sluwe combi van Shakespeare's King Lear, stand-up comedy en VR-bril. In een slim spel wisselt de acteur voortdurend tussen de rol van de nar in het hier en nu, en de rol van de nar in King Lear. De nar gaat in de virtuele werkelijkheid terug naar het moment dat hij het stuk verlaat, ergens in het derde bedrijf, en niet meer terugkeert. Waarom? Zijn grappen en commentaren hebben geen vat meer op de brandende wereld van King Lear, waarin de waarheid niet langer gezegd kan worden. Noch recht voor zijn raap, noch verpakt in een grap. En dus vertrekt hij, nog voor de pauze, voordat er klappen vallen. De tekst van de Britse toneelacteur Tim Crouch legt voortdurend verbanden met onze eigen brandende wereld, waarin de toneelspeler die de nar speelt zijn eigen bestaansrecht aan de kaak stelt, nadat hij het toneel heeft verlaten, nog voor de pauze. *Trut(h)...* is een voorstelling over de betekenis van de kunst in tijden van culturele sloopkogels.

Wanneer & waar: woe 16 t/m zo 20 okt, Theater Branoul, Maliestraat 12
Meer info via branoul.nl

Prinses Christina Concours

Het Prinses Christina Concours laat prijswinnaars sprankelen op het concertpodium en geeft hen de kans om hun talenten verder te ontwikkelen. Tijdens de maandelijkse lunchconcerten in de Nieuwe Kerk brengen jonge topmusici het mooiste repertoire ten gehore, variërend in de stijlen klassiek en jazz. Het Prinses Christina Concours draagt bij aan een samenleving waarin kinderen en jongeren hun muzikale talenten kunnen ontdekken en ontwikkelen, de verbindende kracht van muziek ervaren en al vroeg leren uitdragen. Met concoursen voor klassiek, jazz en compositie, een rijdende concertzaal (de Classic Express) en De Muziekwedstrijd voor de allerjongsten (4-12 jaar) is het Prinses Christina Concours een toonaangevend platform voor muziekeducatie en talentontwikkeling.

Wanneer & waar: ma 21 okt, 12.30, Nieuwe Kerk, Spui 175
Meer info via amare.nl

Plastic Life

Plastic Life is een ritualistische belichaming van ons consumeren; het duikt in de kern van ons moderne bestaan, waar het leven verweven is met de aanwezigheid van plastic. Deze voorstelling maakt deel uit van onze nieuwe serie lunchvoorstellingen en is overdag te zien. *Plastic Life* verkent de dualiteit van plastic met plastic zakjes als zowel medium als metafoor - kunstmatig maar vervormbaar. Claire Hermans en Tijmen Teunissen bewegen in en door een plastic-doordrenkt landschap, stellen onze relatie met plastic ter discussie en overdenken de plasticiteit van onze reactie op een dreigende klimaatcrisis. Langzaam veranderen het speelse en lichte plastic en de bewegingstaal. Beide transformeren in een overheersende massa en nemen dreigende vormen aan.

Wanneer & waar: woe 23 & do 24 okt, 12.30u, Korzo Theater, Prinsestraat 42
Meer info via korzo.nl

Spinoza oktobermaand

Met twintig activiteiten dwars door de stad leer je de Haagse vrijdenker Spinoza (nog) beter kennen. Spinoza's doel was om de mens gelukkiger te maken binnen een samenleving waar plaats is voor tolerantie en beheersing van emoties. Wat kunnen zijn verlichte ideeën betekenen in ons persoonlijk leven, in het hier en nu?

Hoe kan Spinoza's filosofie bijdragen aan vrijheid, vrede en gezamenlijkheid? Tref elkaar bij muziek, theater, lezingen, workshops, debat & dialoog, bij Spinoza stadswandelingen en filosofische vaartochten.

Wanneer & waar: t/m zo 27 okt, diverse locaties in het centrum
Meer info via spinozadenhaag.nl

Lekker Eigenwijs

De hele maand oktober staat het Literatuurmuseum/Kinderboekenmuseum in het teken van het thema van de Kinderboekenweek: *Lekker Eigenwijs*. Verhalen en verhaalfiguren die een tikkeltje tegendraads zijn, staan centraal. Kinderen kunnen een Floddertjeworkshop volgen, mee doen met een vertelvoor-

stelling of zelf hun eigen rebelse verhaal schrijven. Naast masterclasses, workshops, vertelvoorstellingen en meemaaktheater is ook de nieuwe tentoonstelling *Penselen 2024 - In beeld* te zien; originele illustraties van de Zilveren Penselen en het Gouden Penseel. Illustraties die uitnodigen na te denken, buiten de gebaande paden te treden, op avontuur te gaan en misschien wel om zelf ook een mooie tekening te maken. Het volledige programma is te vinden op de website van het museum.

Wanneer & waar: t/m zo 3 nov, Literatuurmuseum, Prins Willem-Alexanderhof 5
Meer info via literatuurmuseum.nl

HENNINK

installatietechniek b.v.

**Totaalinstallateur &
Vastgoedonderhoud**

Subsidie

**ONTVANG T/M 31 DECEMBER 2024 MAAR LIEFST
€ 4.500,- SUBSIDIE VOOR HET VERWIJDEREN VAN
UW GASKACHEL/GASGEISER**

Wilt u in uw woning een gaskachel en/of een gasgeiser laten verwijderen? En wilt u een systeem waarmee u de woning kunt verduurzamen? Dan bent u bij Hennink aan het juiste adres.

Den Haag

Hennink is dé installateur van regio Den Haag en omstreken. Vraag nu vrijblijvend een offerte aan en wij installeren uw nieuwe CV met de subsidie van de gemeente Den Haag. U kunt maximaal € 4.500 subsidie ontvangen om uw huis te verduurzamen. Of zelfs € 5.625 als u een geldige Ooievaarspas heeft. Meer informatie kunt u lezen op de site van de gemeente Den Haag, www.denhaag.nl/nl/subsidies. Maar u kunt met vragen ook altijd telefonisch bij Hennink terecht of via de mail info@hennink.info.

Verduurzamen

Wij adviseren u over zonnepanelen, hybride warmtepompen en isolatiemogelijkheden. Ook zijn er efficiënte oplossingen om energiezuinig te verwarmen en te besparen op uw energierekening. Daarnaast verzorgen wij de installatie, reparatie en onderhoud van water-, gas- en afvoersystemen.

Servicemonteur M/V

Wil jij aan de slag als zelfstandige servicemonteur bij Hennink Installatietechniek? Grijp dan nu je kans!

Ben je klaar voor een nieuwe uitdaging en wil je de overstap maken naar de installatietechniek? Met of zonder technische voorkennis. Kom werken bij het leukste installatiebureau met een goede CAO en pensioenregeling. Bij Hennink ben je welkom! Bekijk de volledige vacature op onze website.

BEL VOOR ADVIES

(0900) 0105

(lokaal tarief)

✓ KOOLMONOXIDE VRIJ
✓ VEILIGE INSTALLATIE

Zinkwerf 45 | 2544 EC | Den Haag | www.hennink.info